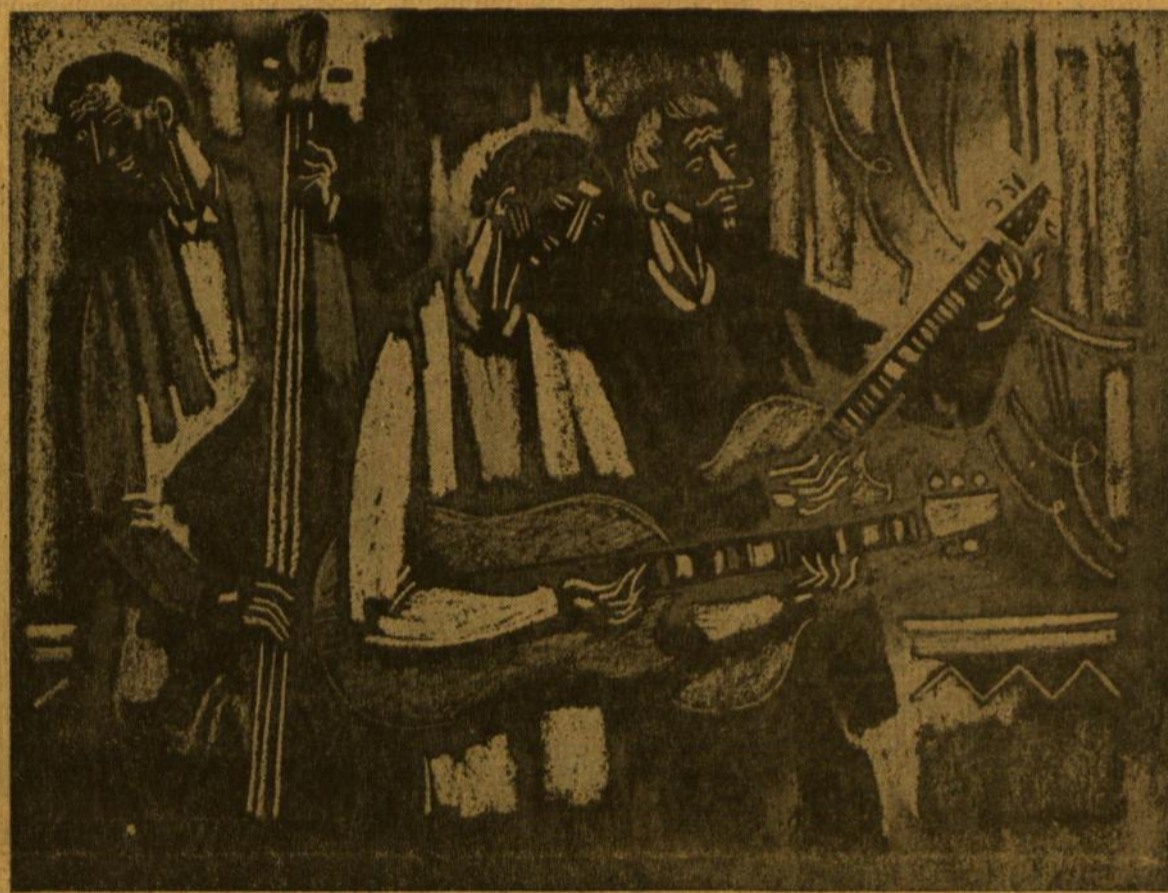

ARNOLDAS SCHOENBERGAS IR NAUJOJI

MUZIKA

ALEKSANDRAS KUČIONAS

Vytautas Kasiulis

Muzikantai (pastelis)

Šių metų rugsėjo 13 d. suėjo šimtas metų, kai Vienoje gimė Arnold Schoenberg. Muzikiniame pasaulyje ši sukaktis buvo gana plačiai paminėta. Štai pavyzdžiui, WFMT, žinoma radijo stotis Chicagoje, kone išties dieną transliavo Schoenbergo muzikos veikalus. Tačiau eiliniams pliečių šio kompozitoriaus kūryba mažai pažįstama, gal ir pavardė net negirdėta. O žinovai tvirtina, kad du kompozitoriai — Schoenbergas ir Igoris Stravinskis — turėjo didžiausią įtakos mūsų šimtmečio muzikai.

Tad gal vertėtų ir mums šia proga juos paminėti, jų kompozicijas bei naująją muziką aplamai, nors ir paviršutiniškai, aptarti. Juoba, kad dažnas mūsų modernios muzikos bijome ir gal be pagrindo, be atidaus įsiklausymo ją peikiame.

Pirmiausia, pažvelkim praeitin. Robert C. Marsh, Chicago Sun-Times muzikos kritikas, vienoje savo recenzijų ("Music to die — by Mozart's Rondo K. 511"), vertindamas jauno pianisto žavingai atliktą Mozarto kūrinį, pastebėjo, jog tokia muzika suteiktų net ir mirštančiam žmogui pilniausią dvasinės ramybės pajautimą... Šios minties vedini, kiekvienas tikriausiai rastume panašių muzikos veikalų, kupinų rimties ir meditacinės nuotaikos. Jų apstu XVIII ir XIX šimtmečiuose.

Ižengus gi į mūsų XX amžių, pasigendame (su retom išimtim) atvangos ir ramybės naujų kompozitorių kūryboje. Pasigendame ir svajingumo, to saldus sentimentalumo, kuris itin pamėgtas senesnės kartos klausytojų. Skubėkim vis dėlto pastebėti: visa tai nereikšmia, kad muzika šiame šimtmečio nustojo vertės, kad regresavo. Anaipol — ji įdomi, gyva, intriguojanti ir skatinanti intelektą. Tūlas modernizmo mėgėjas gal net tvirtintų, jog muzika XX amžiuje padarėsi progresą.

"L'art ne progresse pas, il transforme", pastebėjo vienas belgų muzikologas (F. J. Fétis), o prie to norėtume pridėti: menas nei progresuoja, nei regresuoja — jis, iš tiesų, tik keičiasi.

Gerai žinom mūsų amžiaus radikalūs pasikeitimai. Technologinės ir socialinės revoliucijos, be abejo, turėjo įtakos filosofijai, literatūrai, dailės ir teatro menams. Įvyko revoliucija ir muzikos mene. "Progresyviųjų" žodžiais tariant, įvyko didelis muzikos išsilaisvinimas.

Išsilaisvinimas iš ko, paklaustume — Pirmiausia, iš senųjų muzikos kompozicijos taisyklių. Iš griežto harmonijos mokslo, ilgus metus pedantiškai dėstyto

muzikos mokyklose, iš simetriškos muzikos slinkties (ritmikos). Naujosios muzikos melodiniai vingiai taip pat išsiplėtė, išsiveržė iš griežtų tonacijos ribų. Pagaliau, muzika išsilaisvino ir iš perdėtos rimties — sakytum, išsilaisvino iš ano religinio pagarbumo, kuris pereitame šimtmečiuose Beethoveno ir Wagnerio įtakoj buvo užviešpatavęs muzikos meną. (Rasi, būta ir politinių priežasčių, kad vokiškojo muzikos romantizmo pradėta bodėtis Prancūzijoje bei rytų Europos kraštuose — karingsi nusiteikusi kaizerio Vokietija juk grūmojo Europai).

Paryžius, atradęs daug naujėnybių literatūroje ir dailės meno srityse, tapo ir naujosios muzikos centru. Claude Debussy buvo vienas pirmųjų novatorių, kuris, kaip ir ano meto dailininkai, bandė išskleisti naują garų paletę, kaip poetai prabilti naujų žodžių žaidimu. (Čia prisimena rašytojo John Ciardi apibrėžta poeto definicija: esąs tai žmogus, pamilęs žodžius ir jų tarpusavį santykiavimą. Tikų parafrazė — kompozitorius ir muzikos garsai. Arba, turint minty šiu dienų elektroniškos muzikos maniją, — kompozitorius ir akustika).

Šio rašinio tikslas nėra bandymas dalykiniai muzikos klausimus aiškinti, o juos tik paprastai, skatytojui suprantamai, paminėti. Apie Debussy kūrybą pasakytina, kad, jeigu ir "neapvertusi muzikos aukštyn ko-

jom", ji anų laikų klausytojams turėjo suskambėti nepaprastu naujumu. Originaliom, nors ne labai dainingom, melodijom ir gležna, rafinuota harmonija Debussy pirmiausia užbūrė savo bendraamžius profesijos draugus.

Vienas jų, Erik Satie, nors mažesnio kūrybinio talento, bet dėl skaidraus proto, dėl įmantaus išradinimo ir sąmojaus, buvo tas "spiritus movens" ano meto muzikinio avangardo. Savo kūryba jis bene labiausiai bandė nutraukti ryšius su praeitimi, atsikratyti vokiškojo romantizmo įtakos. Bejausmės, lieknos melodijos ir statiška

harmonija (akordai — be sąryšio, be funkcijos) — tokia gal būtų tikslai jo muzikos charakteristika. Pagaliau patys Satie kompozicijų pavadinimai geriausiai nusako jos muzikos būdą, kaip antai: "Šaltos pjesės", "Trys kompozicijos kriaušės formoj", "Tenisas", "Nesutarančios impresijos" ir pn. Savo tas pjeses jis vadino "baldu muzika" (musique d'ameublement), atseit — bereikšmė, nesvarbi. (Darius Milhaud prisiminimų knygoje "Notes without Music" idomia pasakoja, kaip Satie vienos parodos metu atliko tą "baldu muziką". Primityvai reikalaujant, kad publika laisvai vaikštinėtų ir nekreiptų dėmesio į jo grojamą kompoziciją).

Visa tai tuo laiku buvo neįprasta ir nauja. Tačiau didžiausią sensaciją Paryžiuje sukėlė rusų emigranto Stravinskio pasirodymas. Jeigu Debussy, Satie, Ravelis ir buvo novatoriški, jų veikaluose visvien jautėsi senesnės prancūzų muzikos dvasia — elegancija, lengvumas, kvapnumas. Stravinskio kūriniai ("Ugnies paukštis", "Petruška" ir ypač "Pavasario apeigos" — Le Sacre du Printemps) įsiveržė Paryžiaus teatruosna lyg koks uraganas.

Itūzusia, nesimetriška ritmika, kur kiekvienas taktas staigmena, trumpais rusiškos prigimties motyvais bei aštrių disonansų harmonija "Pavasario apeigos", parašytos baletui ir 1913 metais pirmąkart atliktos Prancūzijos sostinėje, sukėlė vieną didžiausių skandalų teatro-muzikos istorijoje. Tačiau skandalas turėjo ir savotišką pasisekimą — "succés du scandale", sakė prancūzai, — nes ši muzika pakurstė ir kitus kompozitorius ieškoti naujų, drastiškų išraiškos priemonių, naujos technikos. Stravinskis šioms savo kūriniais inspiracijų sėmė iš rusų liaudies meno. Juose betgi nėra atgarsio romantiškųjų, sentiment-

aliųjų Glinkos ar Čaikovskio, jose nė kiek net ir Musorgoskio rusiškumo. Naujai ir savaip pažūtęs liaudies meno dvasią, Stravinskis sofistikuotai sukūrė muziką, pilną pirmąpradžio liaudies elemento, pilną, tarsi, laukinio gaivalo.

Beveik tuo pat metu Béla Bartók ir Zoltán Kodály, čekas Leoš Janáček, ispanas Manuel de Falla bei kiti pradėjo tyrinėti savo tautų liaudies muziką, surasdami joje savybių, dažnai nepritaikomų konvencionaliai muzikos komponavimo technikai. Reikėjo ieškoti naujos muzikinės kalbos. Čia ir gimė visa eilė radikalių modernios muzikos veikalų. Janačekas, pavyzdžiui, įdėmiai įsiklausęs čekų šnekamosios kalbos niuansams, parašė eilę operų (tarp jų meistriską "Jenufa"), kuriose, sakoma, ne tik atkūręs autentišką liaudies dvasią, bet ir originaliai prabilo naujoviškos muzikos garsais. (Dėmesį patraukia mūsų muzika. — Gal kuria proga būtų pravartu padiskutuoti lietuviško identiteto problemas mūsų kompozitorių kūryboje?).

Tuo metu, kai Stravinskis, Bartókas ir kiti vertė senąsias muzikos taisykles, kūrė griežtai naują meną, Schoenbergas, gimęs ir užaugęs Vienoje, išlavintas vokiškos kultūros tradicijoje, ištikimai sekė Bacho-Wagnerio pėdomis.

Zadėjom šiame rašiny vengti techniškių terminų, dalykinio muzikos aptarimo, bet, priešjus Schoenbergo kūrybą, deja, be to neapsieisime.

Čia tuojau susiduriame su tonacija, tuo melodijos ir harmonijos — akordų darnės bei jų santykiavimo — pagrindu, viešpatavusiu muzikos veikaluose keliuos šimtmečiuos. Tonacinė (mažorinė ir minorinė) sistema gal labiausiai akivaizdi J. S. Ba-

(Nukelta į 2 psl.)

Arnoldas Schoenbergas (1874-1951)

Autoportretas

Šiame numery

- Pylimas prieš rusiškąjį tvaną. Schoenbergas ir naujoji muzika. Raymondą Schmittleing prisimenant.
- Medardo Bavarsko eilėraštis. Iš lietuvių ekonominės veiklos. Birutės Aleksaitės koncertas. Skautų akademikų jubiliejus. Apie gobelenus ir Anastaziją Tamošaitienę. Lietuviškų ekslibrisų paroda.

Kertinė paraštė

LIETUVIŠKOJI RAIDĖ — PYLIMAS PRIEŠ RUSIŠKĄJĮ TVANĄ

Siemet sukako 110 metų nuo lietuviškosios spaudos uždraudimo ir 70 metų nuo jos per kovas atgavimo. Tai neeilinės sukaktys, tarp kurių turime keturiasdešimt metų atkaklios lietuvių tautos kovos laikotarpį prieš rusinimo politiką. Tai buvo metas pasipriešinimo prieš caristinio režimo kėslus. O visa tai naudinga šiandien prisiminti, nes ir šiandien komunistinė Rusija veda tą pačią, tik aštresnėmis ir rafinuotesnėmis priemonėmis lietuvių tautos pavergimo ir rusiškėje jūroje paskandinimo politiką. Ir šiandien lietuvių tauta kovoją už savo išlikimą, už išsaugojimą tautinių ir religinių vertybių. "Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia", ragina mus himno autoriaus žodžiais. Istorija yra geriausia pamoka, nors ir sakoma, kad istorija nesikartoja. Bet yra tokių momentų, kurie istorijos juodžiausius periodus pakartoja.

Reikia pabrėžti, kad visoje Europos istorijoje spaudos draudimas ir su juo susijusi kova už lietuviškąją raidę neturi sau lygaus pavyzdžio. Tai buvo Dovydo kova prieš Galijotą, pasibaigusi galutine pergalė, bet pareikalavusi didelių kraujo ir gyvybių aukų. Lietuviai keliavo į Sibirą ar mirė kalėjimuose savo žemėje ne už ką kitą, o tik už lietuvišką raidę.

Spaudos draudimas buvo dalis bendrojo Rusijos plano sunaikinti lietuvių tautos kultūrinį gyvenimą, padaryti, kad, Lietuva, vysk. Baranaukos žodžiais, būtų "ir tamsi, ir juoda" ir tuo būdu būtų lengviau ją laikyti pavergta, surusintą ir supravoslavintą.

Lietuvos rusinimas prasidėjo nuo pat Lietuvos patekimo rusų valdžion per 1795 m. Lietuvos-Lenkijos valstybės padalinimą. Imta skelbti, kad Lietuvos valstybė nuo sonovės iš tikrųjų buvusi rusiška ir todėl teisėtai atitekusiai Rusijos carams. Rusija atsiėmusi savąsias, t. y. rusiškas

žemes, kurios istorijos bėgyje buvusios sulenkintos, tad dabar jas reikia atgrūsti. Tokia rusišką nacionalizmo tezė buvo dar stiprinta panslavizmo teorijomis. Ypač po Krymo karo (1853-55) sustiprėjo rusiškasis panslavizmas, susikristalizavęs į ryškų didžiarių nacionalizmą. Imta skelbti, kad Rusijos misija — vadovauti visiems slavams, išvadinti juos iš svetimų kraštų ir religijų priepaudo ir sujungus visus slavus didžiarių politinėje ir kultūrinėje vadovybėje.

Panslavizmo linijos rėmuose atsirado mokslininkų, kurie įrodinėjo Lietuvos žemių rusiškumą (prof. N. C. Ustraliovas). Rusų istorikai, tyrinėję Lietuvos praeitį (Liubavskij, Leontovič, Daškevič ir kt.) savo raštuose Lietuvą vadino "lietuviškai rusiška valstybe", o rusų valdžios pareigūnai ir Lietuvos rusinotojai vengė net Lietuvos vardo ir pavadino ją "Šiaurės Vakarų Rusijos Kraštu".

1863 m. sukilimas buvo rusams proga suintensyvinti ir patiesinti Lietuvos rusinimą. Tam tinkamas įrankis buvo specialiai į Vilnių atsiųstas generalgubernatorius M. N. Muravjovas, su kurio vardu surištas ir lietuviškos spaudos uždraudimas.

Muravojovo, gavusio "Koriko" vardą, veikla apėmė tiek civilinę, tiek religinę sritį, bet tikslas buvo vienas ir tas pats: kuo greičiau Lietuvą surusinti ir supravoslavinti. Civilinėje srityje, atleidus vietas valdininkus, buvo paskirti tik rusai. Viešose vietose įsakytą vartoti tik rusų kalbą. Uždarytos parapišės mokyklos, o jų vietoje pristeigta rusišku. Konfiskuotų dvarų žemėse apgyvendinti rusai. Dėl sukilimo išstremti ištisų kaimų gyventojai, o jų vietoje susodinti rusai.

Religinėje srityje Muravjovas griežbėsi sunaikinti katalikų Bažnyčią, jos įtaką liaudyje, kad toji

(Nukelta į 2 psl.)

Kertinė paraštė

Atkelta iš 1 psl.

liaudis taptų "tikrosios" religijos — pravoslavijos, didelio rusinimo ramsčio, išpažinėjais. Išakymais ir draudimais suvaržytas bet koks religinio gyvenimo pasireiškimas, atimta vyskupams ir kunigams teisė mokyti žmones tikėjimo tiesų, suvaržytas į seminarijas klierikų priėmimas, uždraustos net religinės brolijos, panaikinti vienuolynai ir daug kitų varžymų bei draudimų, kuriuos dabartiniais laikais iki raišdės įvykdė komunistai. Pasipriešinusius ar nepaklusnius Muravjovąs trėmė į Sibirą, ypač kunigovus.

Visa tai prisimenant, matyti paralelė tarp ano meto caristinės ir šių dienų komunistinės Rusijos, besiekiant sunaikinti lietuvių tautą ir jos kultūrą. Ano meto Rusijos politikus valdymojo kartoję, kad visi "kitataučiai" gyvenantieji Rusijos valdžioje, turi jaustis gyvena "mūsų tėvynėje", be jokio ginčo turi tapti rusais. Tas pats ir šiandien, kai kalbama apie visų tautų "didžiąją tėvynę". Atskiros tautos esančios tik nacijos, ir nėra kitos tėvynės, kaip tik "didžioji" — Rusija. Dėl to Lietuvoje giedoti "Lietuva, tėvynė mūsų" yra nusikalstamas darbas. Pagrobtoms tautoms turi būti ir šiandien įskiepyta rusiška kultūra, kalba, vietoj pravoslavijos — ateizmas. Kiti vadovai, kiti metodai, bet siekinys tas pats: sulieti lietuvius su rusais, sunaikinti savitą samonę, išplėsti religiją, kad pagaliau būtų viena visų tautų "didžioji" tėvynė, viena kalba, viena komunistinė ir ateistinė ideologija. Nesvarbu, kad šiandien tai daro ne muravjovai, kauffmanai, bet staliniai, chruščevai, brežnevai ar kiti valdžios pasivadinę Rusijos imperialistai.

Spausdintas žodis yra tautos kultūros veiksnys ir veidrodys. Kultūrejai tautai, auga ir jos spauda kokybės ir kiekybės atžvilgiu. Spauda formuoja tautos dvasią ir tautos sąmoningumą. Tauta kaip tauta reikiama spausdintų žodžių. Tad, norint užgniaužti tautos dvasios išraišką, reikia sunaikinti spausdintą žodį. Tą padarė ano meto rusiškos okupantas, po sukta priedanga pateikdamas neva lietuvišką žodį rusiškais raidėmis. Tai turėjo būti tik pakopa į galutinį lietuvių surusinimą is pravoslaviniama, nes pirmoje vietoje graždanka pasiūlyta katalikiškai literatūrai — maldaknygėms ir katekizams.

Tame mirtiname pavojuje tautai ima vadovauti vysk. Valančius. Jis suorganizuoja slapto spaudos gaminimą Prūsijoje, jis išpėja katalikus neimti nė į rankas knygų rusiškais raidėmis, jis suorganizuoja pirmuosius knygnešius kadrus, jis griebiasi net tokios priemonės apgauti rusus, kaip kontrafakcija (knygos išspausdintos atgaline data ir aprobeta). Vysk. Valančiaus pavyzdžiu pasekė ir kiti lietuvių patriotai bei paprasta liaudis. Išaugo lietuviškos spaudos gaminimo būriai, susiorganizavo knygnešių kolonos, gimė pirmieji lietuviški laikraščiai Prūsijoje, nes jiems kelias jau buvo parengtas. Į kovą už savąją lietuvišką ir lietuviškoms raidėms spaudą įsijungė visa tauta. Kovoje už lietuvišką žodį žymų vaidmenį suvaidino nuo 1875 m. užsimezgusi Amerikos lietuvių spauda, stočiusi į talką kovojantiems lietuviams savame krašte.

Bet toji kova pareikalavo ir didelių aukų. Ypač nukentėjo knygnešiai. Vieni, gaudant prie sienos, būdavo nušautami net vietoje, kiti teisiamai ir tremiami į Sibirą. Zandarai gaudydavo lietuvišką spaudą, ne tik ją gabe-

nant per sieną, bet ir pas ramius gyventojus, lietuviškų knygų turėtojus, kartais net prie bažnyčių ar bažnyčiose buvo atimtinėjamos maldaknygės. Nors spaudos draudimo laikotarpyje kasmet būdavo konfiskuojama apie 20.000 egz., bet spauda augo, plitė ir jokiais priemonėmis nebuvo galima jos sulaikyti. Vien tik Tilžėje 1864-1900 m. buvo atspausdinta 3.705.250 egz. lietuviškų knygų, už 1.384.109 rub.

Knygos plito, kelios graždanka išleistos knygos gulėjo sandėliuose, o į žmonių rankas patekusios, atsidurdavo krosnyje. Pagaliau caro valdžia pamatė, kad nėra priemonių sustabdyti vis augančią ir plintančią, tautos samonę budinančią lietuvišką spaudą, ir 1904 m. spaudos draudimas buvo atšauktas.

Nors mėginimas užmesti lietuviams rusiškas raides nepavyko, nors spaudos draudimo metu išaugo ir subrendo naujos visuomeninės jėgos, gimė periodinė spauda, išsikristalizavo sąmoninga lietuviybė, nepriklausomybės troškimas, nors pasipriešinimas spaudos draudimui imunizavo mases prieš rusinimo kėslus, pagreitino lietuvių atsipalaidavimą nuo lenkų, subrandino tautą politiniu atžvilgiu, tačiau joji kova išlikoje nemažai tautos jėgų, pareikalavo daugybės aukų. Normaliose sąlygose nebūtų reikėję kovoti dėl to, ką kitos tautos turėjo.

Spaudos draudimo metu kova užima reikšmingą vietą ne tik lietuvių tautos, bet ir visuotinėje istorijoje. Ji akivaizdžiai parodė dorinės jėgos pergale prieš brutalią jėgą. Toji kova yra pamoka ypač tiems, kurie galvoja, kad silpnosios priešintis stipriajam yra beviltiškas ir beprasmiškas. Kova už savąją spaudą įrodė, kad kiekviena prievarta nepasiekia tikslo, jei subgama organizuotai priešintis ir nesusi-demoralizuojama oportunistiškame sėvilizme.

Prisimenant spaudos draudimo ir kovos už ją epizodus, tuoj mūsų akys nukrypsta į šiandieninę okupuotą Lietuvą ir spaudos būklę joje. Tuojau rasime didelių situacijos panašumą, nes siekiama to paties tikslo — Lietuvą surusinti ir suateistinti. Juk ir šiandien ten draudžiama, persekiojama bet kokia religinė spauda. Negalima jos įgabenti į Lietuvą. Pas ką tokios literatūros randama, ji konfiskuojama, o turėtojas tardomas, baudžiamas, ypač jei jis davė kam nors tokios literatūros pasiskaityti. Lygiai draudžiama ir patriotinė tautinio pobūdžio spauda. Ji komunistams yra pavojinga, nes paliečia ir žadina tautinę samonę. Tiesa, spausdinamos lietuviškos knygos, pirmas didesnių Schoenbergo veikalų, alsuote alsuota "Tristano" atmosfera. Graži kūrinio muzika tačiau dvelkia dekadansu. Romantinė muzika, regis, išsisėmė, atsidūrė aklavietė bei gairių ateidai.

Sekantis Schoenbergo muzikos veikalas — "Pierrot Lunaire" (Mėnulio pajacos) mezzosoprano ir kameriniam orkestrui — yra daugiau dekadantiško stiliaus, dar labiau liguistas, dvasia bejėgis. Jis turi betgi vieną naują savybę — tonacijos nebėliko nė pėdsako. Sakoma, muzika čia atonalinė. Veltui gal ir melodijos jame ieškotume: dainininkė nedainuoja, bet, natas

jo pasaulio lietuviui turėtų būti šių laikų knygnešiai. Lietuviškas spausdintas žodis mūsų tėvų tiek mylėtas, už jį tiek kovota, tiek aukų sudėta, turi būti mums ypač brangus. Ir mes turime būti šių laikų knygnešiai — nešti knygą, kiek galima į kraštą, bet drauge ir į savą pastogę, nes ji yra tarsi anų ir šių dienų kovų simbolis ir relikvija. J. V.

ARNOLDAS SCHOENBERGAS IR NAUJOJI MUZIKA

(Atkelta iš 3 pusl.)

cho nemirtingam veikalui "Das Wohltemperierte Klavier". Šio nepaprastoj kompozicijoj Bachas sukūrė kiekvieno dvylikos gamos-skalės garsų pagrindu preliudus ir fugas, subtiliai atskleidždamas visų tonacijų muzikines ir net "dvasines" savybes. "Das Wohltemperierte Klavier" buvo lyg kokia abėcėlė muzikos studentams ir kompozitoriams. Nuostabaus kontrapunkto fugos ir šiandien yra tikras muzikos stebuklas.

Bacho muzikoje tonacija turėjo kontroliuojančią funkciją: ji pajungė melodiją, balsų-kontrapunkto eigą ir bendrą veikalo harmoniją.

Vėlesnių kartų romantiškojo XIX-to amžiaus kompozitoriai išdrįsdavo vis labiau harmoni-

vos paliesdama, deklamuoja. Schoenbergas šį dainavimo būdą pavadino Sprechgesang — kalbant bantis dainavimas. (Pirmą kartą išgirdus "Pierrot Lunaire", kyla įspūdis, kad dainininkė nuostojo balso — stengias, bet negali išdainuoti). O vis dėlto, gerai įsiklausius šią muziką, negali neįvertinti jos ekspresyvumo, negali išsivaduoti iš gal slegiančio, bet didžiai jaudinančio įspū-džio.

Anų dienų Viena, kaip ir Paryžius, buvo įžymus kultūros centras. Tiesa, kitokios dvasios ir nuotaikos žinom, buvo miestas, davęs Freudą ir psichoanalizę, A. Schmitzlerio psichologines dramas, nostalgikiškas, M. Mahlerio simfonijas, ekspresionizmą tapyboj (O. Kokoschka). Tasai vienišas ekspresionizmas pasiekė kulminaciją milžiniškame simfoniniame vokaliname Schoenbergo kūrinij "Gurre-Lieder". Dėl nepaprastai sunkaus atlikimo ir didžiulio dalyvių sąstojo šį kantatą retai girdima. Beje, šio mėnesio 25 d. Chicagoje WFMT 8 v. v. transliuos šį veikalą 98.7 FM banga.

Minėjome, kad Schoenbergas išaugo vokiškos muzikos meno tradicijoje. Būdamas joms išimtinis jis kaip kadaise Bachas, negalėjo nesugalvoti sistemos muzikai komponuoti. Šią sistemą jis pavadino dvylikagarsių metodu. Toks metodas šiandien žinomas kaip serijų arba eilių technika, arba tiesiog — dodekafoninė muzika.

Knygoje "Style and Idea" Schoenbergas aiškina dvylikagarsių metodo taisykles. Jos gerokai komplikotos, tad nevarginsiu čia skaitytojo. Būtų tai-

Igoris Stravinskis (1882-1972)

kais perėjimais - moduliacijomis kaitalioji tonacijas, pajvairstindami savo muzikos veikalus, išplėsdami palaipsniui ir tonacijos ribas.

Padarykim laiko šuolį į pereito šimtmečio antrąją pusę. Čia rasim kitą muzikos sėdevyrą — R. Wagnerio operą "Tristanas ir Izolda". Nekalbėsim apie dramatiniai muzikines šio veikalos savybes, o paminėkim tik šios operos aukštos įtampos jausmingumą, jos erotišumą, nes jose glūdi priežastys, pastūmėjusios Wagnerį į naujas muzikos erdves. Norėdamas išreikšti didžiai emociškas operos herojų aistras, Wagneris chromatinu (pustoniū) būdu muzikos harmoniją, tartum, apraukė tiršta migla. Tonacijos funkcija beveik išnyko.

Galima sakyti, kad Schoenbergas šioj vietoj ir perėmė Wagnerio plunksną. "Transformuota naktis" (Verklärte Nacht), pirmas didesnių Schoenbergo veikalų, alsuote alsuota "Tristano" atmosfera. Graži kūrinio muzika tačiau dvelkia dekadansu. Romantinė muzika, regis, išsisėmė, atsidūrė aklavietė bei gairių ateidai.

Sekantis Schoenbergo muzikos veikalas — "Pierrot Lunaire" (Mėnulio pajacos) mezzosoprano ir kameriniam orkestrui — yra daugiau dekadantiško stiliaus, dar labiau liguistas, dvasia bejėgis. Jis turi betgi vieną naują savybę — tonacijos nebėliko nė pėdsako. Sakoma, muzika čia atonalinė. Veltui gal ir melodijos jame ieškotume: dainininkė nedainuoja, bet, natas

jo pasaulio lietuviui turėtų būti šių laikų knygnešiai. Lietuviškas spausdintas žodis mūsų tėvų tiek mylėtas, už jį tiek kovota, tiek aukų sudėta, turi būti mums ypač brangus. Ir mes turime būti šių laikų knygnešiai — nešti knygą, kiek galima į kraštą, bet drauge ir į savą pastogę, nes ji yra tarsi anų ir šių dienų kovų simbolis ir relikvija. J. V.

Karlheinz Stockhausen (g. 1928)

densuotom simfoninėm pjesėm. Pastaroj muzika bene geriausiai atitinka abstrakčiam dailės menui: čia nėra objektų — ten temų, melodijų.

Persikėlęs į J. A. Valstybes, Schoenbergas dėstė kompozicijos meną Los Angeles universitete. Tolydžio jo įtaka vis labiau ir labiau plito po muzikos pasaulį. Net ir Stravinskis, pergyvenęs visą eilę kūrybinių periodų, buvęs amžinas Schoenbergo priešininkas, senatvėj taip pat rašė muziką pagal dvylikagarsių metodą.

Įdomu, kad šiandien ir Lietuvoj koks pustuzinis kompozitorių rašo muziką, naudodami Schoenbergo metodą. Esą net bandymų šiuo būdu išreikšti lietuvių liaudies meno dvasią. (V. Montvilio "Raliavimai" sopranui ir dviem fleitom).

Schoenbergas mirė 1951 metais.

Sakė, kad menas, kaip ir laikas, keičiasi. — Kai po antrojo pasaulinio karo, 1945 metais, Paryžiuje buvo atliekama Stravinskio kompozicija "Dances Concertantes", būrys jaunų muzikų protestuodami švilpė ne dėl kompozicijos modernumo, bet dėl jos... atžangumo.

Tos demonstracijos centre buvo jaunas kompozitorius Pierre Boulez. Balsingais protestais, drąsiais manifestais ir radikaliais veikalais jisai su būriu kolegų pradėjo naujos muzikos bandymus.

Pradžioje, kaip paprastai, buvo niekinama visa praicitis muzika: Caikovskis — pasibaurėtinatas, Brahmsas — nuobodus, itališka opera — bel canto klidėjimas ir t. t., ir t. t. Buvo susižavėta Schoenbergo metodu, vėliau ir tas netiko. Prasišėjo eksperimentų laikai: orientališkos (indų) muzikos imitacijos, gamtos ir šiaip garsų užrašymai, konkreti (be virštonių-obertonų) muzika, aleatorinė (pripuolama — improvizacinė) muzika, pagaliau elektroninė ir net kompiuterio muzika. Šiuos naujumuos neapsieinama be K. Stockhausen vardo.

Jaunųjų tarpe, be abejo, pasi-

Dr. F. W. Benbow kabineta perėmė **DR. RAIMUNDAS BLĄZYS** DANTISTAS 1007 Curtiss Street Downers Grove, Ill. 60515 Valandos pagal susitarimą. Tel. — 968-0045

DR. S. GESTAUTAS Nervų, emociškas, šeimoms problemoms 2624 West 71st Street Tel. — 925-3338 Valandos pagal susitarimą

DR. REGINALD CIENKUS TEL. — 788-3980 GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS 6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill. Pirmad., Antrad., Ketr. ir Penktad. 9 val. ryto iki 12 val. dienos ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro. Šeštadienis 8:30 iki 12 val. dienos. Emergency tel. — 788-3951

rodė visa eilė tikrų talentų, nuosirdžiai ieškojusiu naujų išraiškos galimybių. Būta betgi ir bandymų, kur prisidengus mo-sytojai buvo daugiau stebinami, durnizmo magišku vardu, klaušokirojami.

Ne kartą teko girdėti tokios rūšies "koncertų". Ypač įstrigo atmintin vienas Amerikos vakarų universitete modernios muzikos grupės — "Contemporary Music Group" vakaras. Tarp kitų buvo atliktas "kūrinys", kur muzikantai daužė kėdėm, ant kurių kartais atsėsdavo ir brūkštelėdavo ar pūstelėdavo kokį garsą, o stambus baritonas, pakėlęs fortepijono dangtį, iš paskutiniųjų šaukė keiksmožo-

džius. — Vėliau buvo paaiškinta: fortepijonas simbolizuoja pereito šimtmečio buržuaziją, ir dėl to vertas paniekos. Be to, pamenu, ten pat buvo atlikta gan žinomo John Cage įdomi kompozicija — "4'33": keli muzikai susėdė scenoje, pasirošė groti, bet... keturias minutes ir trisdešimt tris sekundes tyloje išsėdėjo. Cage, tur būt, norėjęs pabrėžti tylos svarbą muzikos mene. Nors studentai salėje tylą pertraukdavo gan sąmojingais komentarais, prisipažinsiu, po pirmojo šis veikalas buvo maloni atvanga.

(Nukelta į 6 psl.)

DR. VL. BLĄZYS PLAGIČIŲ IR VIDAUS LIGŲ 2801 West 63rd Street Kampus 63-606 ir California Val.: pirmad., antrad. ir ketvirtad. 6 iki 7:30 val. vakaro. Šeštad. nuo 2 iki 8:30 val. Pagal susitarimą. Ofiso telef. 476-4042 Režid. tel. WAlbrook 5-3048

DR. ANNA BALIUNAS AKIŲ, AUSŲ NOSIŠS IR GERKLĖS LIGOS 2888 West 63rd Street Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS Akusherija ir moterų ligos GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA 6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446 8007 W. 83 Pl. Justice, IL. 599-0500 Pirmą dieną pagal susitarimą. Tel. neatilpieia, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS INKSTŲ IR SIAPIMO TAKŲ CHIRURGIJA Tel. — 695-0333 FOX VALLEY MEDICAL CENTER 860 Summit Street Route 58 — Elgin, Illinois Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 2434 West 71st Street Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet. antrad., penkt. 1-5. reč. ir šešt. tik susitarus

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė **DR. EDMUND E. CIARA** OPTOMETRISTAS 2709 West 51st Street TEL. GR 4-3400 Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

DR. E. DECKYS GYDYTOJA IR CHIRURGE Specialybė — Nervų ir Emociškas Ligos CRAWFORD MEDICAL BUILDING 6449 So. Pulaski Road Valandos pagal susitarimą Režid. tel. — GI 8-0873

DR. W. M. EISIN-EISINAS AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA 6132 So., Kedzie Ave., WA 5-2670 Valandos pagal susitarimą. Jei neatilpieia, skambinti: MI 2-0001.

DR. A. B. GLEVECKAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Specialybė Akių Ligos 3907 West 103rd Street Valandos pagal susitarimą Ofiso telef. PE 3-2320

DR. JANINA JAKSEVICIUS JOKSA VAIKŲ LIGOS 2656 West 63rd Street Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

DR. A. JENKINS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 3844 West 63rd Street Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 v. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

DR. F. V. KAUNAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 1407 So. 49th Court, Cicero Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus

DR. P. KISIELIUS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 1443 So. 80th Avenue, Cicero Kasdien 1-3 val. ir 4-8 val. vak. Šeštadienis 12 iki 4 val. popiet

Tel. Reliance 5-5811 **DR. WALTER J. KIRSTUK** (Lietuvis gydytojas) 3925 West 59th Street Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Šeštad. 12-3 val. p. p. o trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS GYDYTOJA IR CHIRURGE KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ MEDICAL BUILDING 7156 South Western Avenue Valandos: kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet. Ofiso telef. RE 7-1168 Režid. telef. 239-2019

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-6901 **DR. J. MĖSKAUSKAS** GYDYTOJAS IR CHIRURGAS SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS 2454 West 71st Street (71-os ir Campbell Ave. Kampas) Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penktad. nuo 3 iki 7 val. p. p. Tik susitarus

Tel. — 282-4422 **DR. ROMAS PETKUS** AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA ofiso: 111 N. WABASH AVE. 4200 N. CENTRAL AVE. Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS OPTOMETRISTAS (Kalba lietuviškai) 2628 W. 71st St. — Tel. 737-5149 Tikrina akis, Pritaiko akinius ir "contact lenses". Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS INKSTŲ, POSLES IR PROSTATOS CHIRURGIJA 2656 W. 63rd Street Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Adresas: 4255 W. 63rd Street Ofiso tel. RE 5-4410 Režid. GR 6-0617 Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Bendra praktika ir moterų ligos Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St. Tel. PProspect 8-1223 Atostogose nuo spalio 18 d. iki lapkričio 11 d.

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 6-6195 **DR. V. TUMASONIS** CHIRURGAS 2454 West 71st Street Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — Iš anksto susitarus

Tel. PProspect 6-9400 **DR. ONA VAŠKEVICIUS** (VASKAS) GYDYTOJA IR CHIRURGE 6848 South Albany Avenue Val.: Pirmad. 6-8 p. p. antrad. 2-5 p. p. penktad. ir šeštad. 2-4 p. p. Kitom dienom tik skubių reikaliu susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446 **DR. F. C. WINSKŪNAS** GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 3107 West 71st Street Valandos: 1-6 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 6449 So. Pulaski Road Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4850 Val.: pirm. antr. ketv. 3-5 ir 6-8. penktad. 3-5. Šešt. pagal susitarimą. Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4850 Val.: pirm. antr. ketv. 3-5 ir 6-8. penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą

Mirė lietuvių draugas Raymondas Schmittleinas

GRAŽINA KRIVICKIENĖ

Š. m. rugsėjo mėn. 29 d. Prancūzijoje mirė buvęs Vytauto Didžiojo universiteto profesorius, lietuvių kultūros puoselėtojas ir daugelio knygų bei straipsnių, liečiančių Lietuvą, autorius, prancūzų politikas, kultūrininkas, buvęs Prancūzijos parlamento atstovas, ministras Raymond Schmittleinas. Jis gimė 1904 m. birželio mėn. 19 dieną šiaurės Prancūzijoje, Boubaix mieste. Ten lankė gimnaziją. Studijavo Berlyno ir Paryžiaus universitetus, baigė humanitarinius mokslus, įgydamas agrégé mokslo laipsnį.

I Lietuvą jis atvyko 1934 metais, pakviestas Vytauto Didžiojo universiteto dėstyti prancūzų kalbą. Čia jis dirbo ligi 1938 m. Nuo 1938 - 1940 buvo Prancūzų instituto direktorius Rygoje, 1941 m. dirbo Artimuosiuose Rytuose, Libane, 1942 m. — Prancūzijos pasiuntinybėje Maskvoje, vėliau tarnavo kariuomenėje. Karui pasibaigus, buvo paskirtas prancūzų okupuotos zonos švietimo viršininku Vokietijoje.

Šia liūdna proga norėčiau išskirti keletą man žinomų jo gyvenimo epizodų, liečiančių jo susidomėjimą Lietuva ir lietuvių kultūra.

Pirmą kartą man teko sutikti Raymondą Schmittleiną laisvoje Lietuvoje 1934 ar 1935 metais, kai Vilkaviškyje buvo spausdinamas jo paruoštas prancūzų kalbos vadovėlis — Douce France. Tačiau jis nesiribojo vien sausu kalbos dėstytoju universitete, bet rinko istorinę medžiagą, liečiančią Napoleono žygius per Lietuvą, ir ruošė parodą — Napoleonas Lietuvoje. Pagyvenęs kelerius metus Lietuvoje, jis ypač susidomėjo Lietuvos praeitimi, tautosaka, kultūra ir aplamai Lietuvos žmonių gyvenimu.

Praūžė karo audros. Mes atsidūrėme Vokietijoje, prancūzų okupuotoje zonoje. Ten vyriausiu švietimo viršininku buvo paskirtas mums pažįstamas, jau generolo laipsniu, Raymond Schmittleinas, su kuriuo teko pažinti atnaujinti.

Tuo laiku aš pradėjau užrašinėti laikint, seniau mano motinos dainuotas dainas. Susidarė jų apie 300. Norėjau bent dalį jų išleisti atskiru leidiniu. Spausdinimo leidimui gauti nurykau i Baden-Badeno pas švietimo viršininką Raymond Schmittlein. Jisai, pavartęs tas mano spaudai paruoštas dainas, pasakė, kad duosias leidimą popieriu gauti, ir jas spausdinti ta sąlyga, kad aš surinkčiau mitologinių ir istorinių dainų dar vienam rinkiniui ir išversčiau jas į prancūzų kalbą. Anot Schmittleino, per gražios esą tos lietuvių liaudies dainos, kad jos būtų vien tik lietuviams prieinamos. Tuos brangius lietuvių kalbos kultūros perlus reikią, girdi, duoti pažint pasauliui, ir aš privalanti tai padaryti. Tokiu jo pareiškimu ir mūsų dainų įvertinimu buvau maloniai nustebinta, o taip pat man rodomu pasitikėjimu ir uždedama pareiga. Bijofau imtis tokio didelio ir atsakingo darbo. Tačiau jisai pažadėjo savo pagalbą. Mano motinos dainuotų dainų rinkinys, V. Petravičiaus iliustruotas, buvo atspausdintas Freiburge 1948 m.

Pradėjau rinkti mitologines ir istorines dainas, atitrūkstam nuo savo darbo prancūzų įstaigoje. Daug jų radau Freiburge Volkslied archyve. Buvau nuvykusi i Goettingeną pas profesorių Hermanną, dabar mirusį. Jisai leido pasinaudoti savo turtinga litua-

Raymondas Schmittleinas (1904-1974. IX. 29)

Nuotr. V. Maželio

nistine biblioteka ir prisiminė savo praleistas dienas Lietuvoje. Ji jaudino lietuvių vaishingumas, širdingumas, parodytas ypač jam būnant pas Suvalkijos ūkininkus Čėsnus, netoli Keturvalakių. Vadino jis mus lietuvius kulturtraegeriais. Girdi, mes esame Dievo apdovanoti, nes kalbame ta sena, taip kalbos tyrinėtojam reikalinga kalba. Naudojaisi ir prof. Fraenklio biblioteka Hamburgėje. Surinkau apie porą šimtų mitologinių ir istorinių (liečiančių prancūzus) dainų. Profesorius Jonas Balys man pagelbėjo, jas atrinkdamas ir suskirstydamas skyriais. Pradėjau jas versti prancūzų kalbon ir R. Schmittleinas ėmėsi pataisyti kalbą. Paruošiau dainų metriką ir komentarus, leidiniui prancūzų ir lietuvių kalbomis. Knyga turėjo būti išleista su Jonyno iliustracijomis. Bet štai atėjo staigios emigracijos laikas. Amerikoje po kelerių metų vėl tęsiasi anksčiau pradėta darba. Pagaliau, viską užbaigusi, pasiunčiau rinkinį R. Schmittleinui i Prancūziją, kad peržiūrėtų ir papildytų jį savo komentarais. Praėjo keleri metai, o darbas nepajudėjo. Tik prieš keletą mėnesių gavau iš R. Schmittleino dalinai peržiūrėtas dainas. Sekė susirašinėjimai. Jisai rašė, kad trumpu laiku žadąs surašinėti visą medžiagą, skirtą man leidiniui ir man ją atsiųsti. Tuo tarpu jis ruošė kitą darbą ir klausė informacijų apie Aluontos upelį Lietuvoje. Be to, jisai atsiuntė kelis numerius jo leidžiamo Revue International d'Onomastique, kuriame tilpo jo studija apie Laimą latvių tautosakoje, ir prašė manęs medžiagos apie lietuvių Laimą ir palyginimą su latvių tautosakos duomenimis apie šią deivę. Tais reikalais kreipiausi i kompetentingus asmenis ir jam nusiunčiau kiek medžiagos jį dominančiais klausimais, gautos iš prof. Balio, prof. Skardžium, ir kitų. Savo paskutiniame jam rašytame laiške užsiminiau apie galimybę paskelbti jo leidžiamame Revue International d'Onomastique mano skaitytos paskaitos apie gyvųjų ir mirusiųjų santykius lietuvių tautosakoje santarauką. Tačiau vietoje atsakymo gavau iš ponios Schmittlein ir jų šeimos pranešimą apie Raymond Schmittleino mirtį.

Tiek apie mano bendradarbiavimą su galinčiu lietuviškai su-

sikalbėti, lietuviams mielu prancūzų gen. Raymondu Schmittleinu.

Dabar malonu prisiminti tuos laikus, kai Baden-Badene A. Galdikui, V. K. Jonynui ir Bakui 1948 m. ruošiant dailės parodą, jos globėju sutiko būti ir tarti žodį Raymondas Schmittleinas. I parodos atidarymą susirinko nemažas būrys prancūzų, okupacinės ypač dailės pareigūnų, vokiečių dailininkų, meno kritikų ir žurnalistų, o taip pat lietuvių ir kitų tautybių asmenų. Visų dideliu nustebimui generolas R. Schmittleinas atidaromąją savo kalbą pradėjo lietuviškai šiais žodžiais: "Lietuva, tėvyne mūsų, tu didvyrių žeme"... Toliau kalbėjo prancūziškai, išversdamas prancūziškai himno žodžius ir pastebėdamas, kad maža Lietuva per eilę šimtmečių spinduliavo pasauliui, duodama daugeliui didelių tautų savo genialius žmones — didvyrius, pvz. Prancūzijai Milašiu, Lenkijai Jogailą ir kt. Ir šioje parodoje įstatyti ekspozitai, anot jo, byloja taip pat apie lietuvių tautos dvasinį pajėgumą. Jis tarė žodį, atidarant i V. Kasiulio parodą Freiburge 1948 m.

Freiburge V.K. Jonynui, didelės energijos ir iniciatyvos vyrui, pavyko įkurti meno mokyklą. Sukvietė jis geriausias meno jėgas mokyklos mokytojais. Gauti mokyklai patalpas, reikalinga medžiaga ir mokytojams atlyginimus buvo įmanoma, tik sutinkant ir remiant okupacinės valdžios švietimo viršininkui Raymond Schmittleinui. Taip pat dėka Raymond Schmittleino buvo sudarytos galimybės ir gautos stipendijos gabiausiems mokyklos mokiniams išvažiuoti i Paryžių pagilinti meno studijas. Jie dabar jau plačiai žinomi mūsų dailininkai: R. Višulas, A. Kurauskas, A. Mončys ir kt.

Anot Lietuvių Enciklopedijos, Raymond Schmittleino sprendimu prie Tuebingeno universiteto buvo įsteigta Baltų kalbų katedra su lietuviams profesoriais (A. Saliu ir P. Skardžium), kurioje studijavo per 20 lietuvių. Jis nustatė prancūzų zonos vokiečių universitetams žymiai didesnius svetimšaliams studentams kontingentus, todėl vien Tiubingeno universitete galėjo

Vytautas Jonynas

Raymondo Schmittleino išleistas Prosper Merimee lietuviškosios apysakos "Lokys" viršelis. Si apysakos laida buvo iliustruota V. K. Jonyno medžio raižiniais.

Ruduo prie Michigano ežero

MEDARDAS BAVARSKAS

Nebesitiksim pakelėj jau užrašo "Charlevoix Gražusis"
Tiek mylių tūkstančių nukeliavę mes kartu.
Ir taip be priežasties kiekvienas savojo nesėkmėj pražūsim,
Kur aš, tu nežinosi, nei nežinosiu aš, kur tu.

Tik Michigano ežero krantai stebėsis,
Nebematydami mūsų ten bevaikščiojančių kartu.
Jau bus pageltę lapai, jau bus vanduo atvėsęs,
Ir laimingiesiems, kaip kasmet, ruduo užkels vartus.

O senas valtininkas sutrauks valtį visas i krantą,
Nebeturdamas kam jų jau išnuomot.
Šiomet jo metų nudėvėtų rankų
Nebeskaus jau Michigano ežero vanduo.

Kas žino, ar, naujam pavasariui atėjus,
I ežerą valtį suleis tas pats, ar jo simus, ar kitas...
Kas žino, kas suskaitė, kiek rudens nedraugiškame vėjuje
Ir lapų, ir žmonių, ir meilės pažadų nukrito...

Kas žino, gal dar kartą pravažiuos užrašą "Charlevoix Gražusis",
Bet būsi su kitu ar būsi tu viena.
Man žūstant, kodėl gi tu taip pat turėtum žūti?
Gyvenimas ne pasaka, ne ritmas, rimas, ne daina.

(1974)

Amerikos lietuvių savarankiškos ekonominės veiklos pradžia

VINCENTAS LIULEVIČIUS

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)
4. Amatai

Seniausios lietuvių kolonijos i-sikūrė Pensilvanijos anglių kasyklų srityje. Čia jie buvo supami baisios gamtos, užteršto oro ir sunkaus bei pavojingo darbo. Reta diena būdavo, kad kasyklose neužmuštų ar nesužeistų. Todėl, kai tik buvo susiorientuota aplinkybėse, beveik visi ateiviai stengėsi įsikurti miestuose. Uždarbis buvo visur mažokas, nes pagal 1905 statistiką vidutinis šeimos tėvo uždarbis per metus buvo 550.00 dol., o vidutinis šeimos pragyvenimas per metus turėjo kainuoti 768.54 dol.

Blogos darbo sąlygos ir mažokas atlyginimas vertė eiti lietuvių i amatus, prekybą ir kitus verslus. Pirmiausia žvilgterėkime i amatus.

Pirmutinis New Yorke lietuvių batsiuvių įsikūrė apie 1871(?). Tame mieste anksti atsirado ir siuvėjų, kurie pradėjo dirbti žydų siuvyklose. Vėliau pradėta kurti savos dirbtuvės. Pirmąją tokią siuvyklą įkūrė 1872 ar 1873 Juozas Tamašauskas, kuris, tur būt, jau buvo prisigyvenęs, nes iškėlė labai šaunias savo vestuves. I jas buvo sukvietęs visus New Yorke ir apylinkėse lietuvius. Apie šias vestuves garsas buvo pasklidęs net už New Yorko.

Andrius Matulevičius buvo pirmasis Philadelphiaus lietuvių verslininkas. Jis apie 1872 (?) čia įsteigė siuvyklą ir buvo jos savininkas. Juozas Katilius buvo pir-

masis lietuvis barzdaskutys Brooklyne. O Chicagoje pirmuoju plaukų kirpėju Northsideje buvo Ažukas. Vėliau Bridgeporte jisai atidarė smukle.

Daugiausia lietuvių amatininkų šiuo metu iniciatyvą parodė, steigdami siuvyklas. Įvairiose vietovėse kūrėsi lietuvių siuvėjai. 1886 Baltimorėje, Md., jų randaime net 150. O tais pačiais metais New Yorke jau surandame apie 1000 lietuvių siuvėjų ir 13 lietuviškų siuvimo kontraktorių, priklausančių unijoms.

Nors darbas siuvyklose buvo švaresnis už angliakasių, bet negalima pasakyti, kad jis būtų lengvesnis arba pelningesnis. Siuvėjai dažnai streikavo, dažnai dirbo nepilną laiką. Reikėjo sunkiai dirbti, kad galėtų daugiau uždirbti. Meistrai per savaitę uždirbadavo 10.00 dol ir daugiau, o gizeliai — 6.00 dol. ir daugiau, gi merginos — 4.00—7.00 dol. Idomus dalykas, kad lietuvių laikomose siuvyklose Baltimorėje ir kituose miestuose dirbo daug žydėlių.

Galima konstatuoti, kad 1898 lietuvių turėjo siuvyklą Baltimorėje 41, Bostone — 28 Brooklyne — apie 40, New Yorke — 9, Philadelphiaus — 20. Ir kituose miestuose jų buvo nemažas skaičius.

Darbininkai, kovodami prieš jų išnaudojimą, pradėjo organizuoti i unijas. Pirmoji tokia unija buvo Knights of Labor — Darbo Vyčiai. Toje unijoje kai

kur dalyvavo ir lietuvių kaip atskiras vienetas. Tačiau tokiam vienetai išsilaikyti buvo nelengva. Be to, pati unija naujiems ateiviams buvo nepalanki, nes juos laikė neateivių uždarbių mažintojais, darbo atėmėjais. Tokiose sąlygose New Yorke atsirado italų, žydų ir lietuvių siuvėjų unija Amalgamated Clothing Workers, kuri veikia ir iki šių dienų. Šios unijos skyriai įsisteigė Baltimorėje, Bostone, Chicagoje, Philadelphiaus ir kituose miestuose, kuriuose buvo daug lietuvių siuvyklų.

Dar šio skyriaus pabaigoje galima suminėti orkestrus, kurių turėjo daugelis lietuvių kolonijų. Juos suorganizavo buvęs caro armijos ar Oginskių orkestrų dalyviai. Orkestrantai turėjo gražias uniformas. Jie dalyvaudavo bažnyčiose per didžiulias šventes, draugijų narių laidotuviuose, visokiose iškilmėse bei paraduose. Pirmas lietuvių orkestras buvo suorganizuotas Shenandoah, Pa., 1885 iš 30 narių. 1887 Mahanoy City, Pa., iš 20 narių ir vėl kitas Shenandoah, Pa., iš 25 narių. 1892 orkestras buvo suorganizuotas Pittstone, Pa., ir kitur. 1897 Chicagoje įsikūrė Lietuvių karių muzikantų draugija, kuri turėjo styginių ir pučiamųjų instrumentų orkestrą. O už metų jau buvo orkestras ir Northampton, Mass., ir kaimynystėje — Lewistone.

(Bus daugiau)

Jie ne vien kasė anglis, bet ir muziką mylėjo. Shenandah lietuvių orkestras XIX amžiaus pabaigoje.

Margučio koncertas

Suvalkų trikampio viešnia — dainininkė Birutė Aleksaitė

VLADAS JAKUBENAS

„Margutis“ šių metų koncerte neprasilenkė su savo tradicija: duoti ką nors naujo ir įdomaus. Šių metų viešnia: Birutė Aleksaitė, sopranas, gimusi Lenkijos ribose pasilikusiam vad. „Suvalkų trikampyje“; dabar — New England konservatorijos studentė Bostone, anksčiau — Varšuvos konservatorijos atkeltinė. Iš tolimo užkampio, kur lietuviškos apylinkės gyventojai gal kiek laisviau kvėpuoja savosios kalbos ir kultūros dvasia negu kitur Rytų Europoje, likimas leido jai pakliūti į krašto sostinę, o vėliau, giminėms remiant, į užjūrius

Solistė Birutė Aleksaitė ir jos koncerto akompaniatorius Darius Lapinskas Jaunimo centro scenoje, Chicago, rugsėjo 13 d. Nuotr. P. Maletos

Solistė pateikė neįprasto ilgumo programą, su ypač turtinga lietuviška dalimi. Jai esant dar studente, jos rečitalyje gal kiek jautėsi nevisiškas koncertinis subrendimas, „susigulėjimas“; kartu gi aiškėjo ir kas kita: graži balsinė medžiaga, gilus, sąžiningas muzikalumas. Jos padainuoti veikalai buvo paruošti akademiškai tikslumu bei stilingumu. Vokaliniame srityje sakytume, kad ji gerai valdo visą plačiąją skalę, bet nėra dar joje pasiekusi pilno išlyginimo. Žemesnis registras, ypač „piano“ ar „mezza voce“ dainuojant, atrodytu lyg švelnus lyrinis sopranas; aukštesnis ir aukštas registras linksta į lyrišką dramatiką, čia dar nėra pilno nušlifavimo: pasitaiko aštresnių, ne visi sklandžiai pereinančių gaidų. Aukštesios gaidos vis dėlto švariai intonotos, imamos be sunkumų; atrodo, čia dar yra gražių galimybių, vokalines medžiagas netrukdant. Dainavimo mokykla, nukreipta į „bel canto“, su gražiais rezultatais; deja, kaip tai dažnai pasitaiko — dikiškos sąskaiton. Geriausiai ir aiškiausiai skamba solistei lietuvių kalba, kitos vartotos kalbos: vokiečių, prancūzų, italų neįtikinamo nei aiškumu, nei tarsena.

akompanimentuose išpūdingai pasirodė, bet gal vietomis kiek per garsiai, akompaniatorius D. Lapinskas. J. Gaidelis įtrauktas programon su neseniai praskambėjusios operos „Dana“ arčia. A. Vanagaičio „Dobilėlis“ buvo parodytas iki šiol mums negirdėtam korektiškai primityviai aranžemente. (Iš paties Vanagaičio „Margutis“ turėjo tik melodiją ir porą palydėjimo nuotrupų). Prof. Juozo Zilevičiaus nuotaijingai praskambėjo du jo iki šiol mažai girdėti, dar Petrapilio konservatorijoje parašyti, bet rodą menišką subrendimą, kūriniai: „Nuliūdimo valanda“ ir liaudiš-

ka „Aš pas motulę“. Vladui Jakubėnui buvo atstovauta gražiai atliktomis dainomis: liaudies daina „Pasvarcyk antelė“ ir „Išsvajotą karalaitį“ (žodžiai Fausto Kiršos). Abu paskutiniai autorai buvo išaukti prie scenos pasveikint solistę, publikai sukeliant jiems ovacijas. Programa buvo baigta dviem D. Lapinsko dainomis: originalia lakoniškai trumpa „Kieno ten gano, do-do“ ir labiau romantiškai skambančia, vienos tuščios kvintės harmonija paremta „Apie sutrūnijusį medį“ (žodžiai Vytauto Mačernio). „Bisui“ švelniu „bel canto“ praskambėjo St. Šimkaus „Kur bakūžė“.

Turime dar augančią, bet jau gerokai išaugusią, jauną dainininkę. Jos dainavimas liudija gily muzikalumą ir tvirtą norą pasiekti kuo tobuliausio išpildymo lygio. Linkėkime jai sėkmingai bresti, įgyjant daugiau sceniško laisvumo, tuo pačiu ir kai kur spalvingesnės interpretacijos bei gyvumo. Neabejojame, kad ji eina teisingu keliu ir turi ateitį. Jos koncertas, nepaisant milžiniškos ir sunkios programos, buvo įdomus, paliko švaraus, nuosirdaus išpūdžio.

Darius Lapinskas, koncerto akompaniatorius, buvo geroje formoje; savo įpročiu kai kur savotiškai, bet įtikinamai frazuodavo, su palinkimu prie „staccato“ akordų. St. Vainiūno kūrybos skyriuje jis kiek pasijuto koncertuojančiu pianistu, toliau vėl sugrįžęs prie subtilaus ir tikslaus akompaniatoriaus rolės.

Beje spausdintoje programoje niekur nebuvo pažymėti teksto autoriai; šiuo atveju tai principinis priekaištas. Fr. Schubertas buvo suamerikionintas į „Snubertą“; čia korektūros kaltė.

Koncertas surinko Chicagoje kone pilną Jaunimo centro salę publikos. Ir jis buvo vertas dėmesio.

Studentų skaučių draugovė ir korporacija Vytis pavasario šventės metu Kūno kultūros rūmų salėje, Kaune, 1936 metais. (Iš S. Girdauskienės rinkinio)

Akademiškai skautai ir skautės 1973 m. savo metinio suvažiavimo metu Christians Lodge, Mich.

vitrinų universitete tuoj atsirado ir SSD vitrina, papuošta skautiška lelijėle. Lietuviška skautija įsipilietino ir universitete. Per kariuomenės šventę, 1924. XI. 23 d. Studentų skautų draugovės nariai, jau su savo kepuraitėmis, pirmą kartą dalyvavo studentų pamaldose ir eise-noje.

Pradžioje SSD veiklą buvo bandyta tvarkyti skiltimis, skautiškių specialybių pagrindais, tačiau greitai paaiškėjo, kad tas kelias, skautuose persunktas žaidimo nuotakomis, studentams, suaugusiems žmonėms, nėra pakankamas. Draugovės nariai studijavo mokslus, rengėsi būti įvairių sričių specialistais, ir jų veikloje žaidimas, — tik paviršutiniškas susipažinimas su kuria skautiško patyrimo „specialybe“, kur vaikas supažindinamas su tokios specialybės vien elementariniiais pagrindais, — negalėjo būti prasmingas suaugusiam žmogui. Aiškėjo, kad daugiau prasmės turi studentų skautų tarpusavio bendravimas, rūpinimasis skautiška spauda, jų pačių molislinė, visuomeninė, kultūrinė, specialybinė bei socialinė veikla ir dalyvavimas bendroje LSS vietų veikloje, siekiant būti LSS va-

dojų rezervu. Neigiamos įtakos j SSD darbą, net labai greitai, darė ano laiko mūsų universiteto studentų politinis susiskaldymas. SSD reguliamas nedraudė draugovės nariams dalyvauti kitose ideologinėse bei politinėse studentų organizacijose, o tai vedė net prie vis aštrėjančių ginčų draugovės narių tarpe. Draugovėje pradėjo reikštis „dešinyšis“ ir „kairysis“ sparnai. Prie-kaištavusieji, kad SSD yra labiau studentiška, o ne skautiška organizacija, bandė steigti „Baden Powello skautų studentų draugovę“, kuri vis dėlto net nebuvo pradėjusi veikti. Prie to viso dar buvo prisidėjęs keletą metų užtrukęs klausimas santykių su ano meto LSS vadovybe, klausimas SSD vietos LSS schemeje.

1930 m. kovo mėn. studentės išsiskyrė iš bendrosios SSD ir įsteigė atskirą vienėtą: Studentų skaučių draugovę. Likusieji vyrai po kai kurio svyravimo 1930 m. rudenį persitvarkė į korporaciją Vytis. Tie abu vienėtai, pasilaikydami ideologinio SSD pagrindus ir šūkį „Ad Meliorem“, laikė save SSD pasirinktos studento-skauto idėjos tęsėjais. Vadovaujantis „studento-skauto“ idėja ir tvarkan-

tis jau studentiškių korporacijų pagrindais, tie abu padaliniai gana greitai sugebėjo įveikti ir ideologinę ir organizacinę krizę. Sutvirtėję tie studentų-studentų skautiški vienėtai universiteto gyvenime įgavo didelį autoritetą. Universiteto Studentų atstovybės priešakyje atsirado Korp Vytis atstovas ir t. t. Beveik pusė studentų skautų, baigusiu Lietuvos universitetą, buvo įsijungę į profesoriavimo ir mokslinį darbą.

Okupantui sužlugdžius visą Lietuvos aukštųjų mokyklų veiklą, skautai akademiškai veikė slapta, pogrindyje. Gal todėl, atsiradę išėjimoje, nors ir išblaškyti po įvairius DP stovyklas, sugebėjo ne tik gana greitai atgaivinti savo veiklą, bet ir greitai rasti reikiamas organizacines formas, pritaikintas naujoms gyvenimo sąlygoms, persikėlus į kitus žemynus.

Penkiasdešimties metų ASS ir jo narių nuėitas kelias leidžia manyti, kad ASS veiklos šimto metų sukaktis 2024 metais negiau nei penkiasdešimties metų sukaktis išėjimoje.

Ad Meliorem!

Akademiniam skautų sąjūdžiui 50 metų

J. DAINAUSKAS

1924 m. spalio mėn. 16 d. Lietuvos universiteto (1930 metais pavadinto Vytauto Didžiojo vardu) rektorius prof. V. Čepinskis leido įsteigti universitete skautų draugovę, Akademiniui skautų sąjūdžio pradininkę. Tai buvo tokio pobūdžio pirmūnis ir, berods, vienintelis junginys visame skautų sąjūdyje. Po penkiasdešimties metų atrodo, kad „studento-skauto“ idėja lietuviui jaunuoliui-skautui, baigus gimnaziją, atėjusiam į universitetą studijuoti, atitiko jo gyvenimo idealą.

Tos idėjos realizavimas prasidėjo 1924 m. rugsėjo mėn. viduryje, tuoj po Imatrikuliacijos, kai keli fuksai (amerikietiška tarant „freshmenai“), susirinkę Lietuvos universiteto I-ųjų rūmų (prie Mickevičiaus gatvės) laisvoje auditorijoje, pradėjo svarstyti galimybes suorganizuoti skautišką vienėtą universitete. To susirinkimo iniciatoriai buvo keturi fuksai iš Kauno, kuriems skautavimas buvo „lėjęs į kraują“ ir kurie tikėjo, jog studentaudami galės skautauti. Tai buvo naujovė, nes skautavimas tada buvo laikomas tik moksleivių-vaikų, o ne studentų-suaugusių žmonių veiklos ir savivoklos ugdymo metodas, vykdomas, suburiant jaunuolius, jaunuoles į savitus vienetus: skiltis, draugovės. Iš tikrųjų ir patys iniciatoriai tada neturėjo aiškaus vaizdo, kaip toji studentų skautų vieneto ir jojo narių veikla turėsianti atrodyti, kaip ir kas toje naujoje „studento skauto“ sąvokoje vaidins pirmaujantį vaidmenį: „skautas“ ar „studentas“. Ano meto viešosios opinijos turėtas vaizdas

Studentai skautai akademiškai pirmą kartą specialiu studentiškoju traukiniu vyksta iš Kauno į laisvąjį Vilnių 1939 m.

skauto, — jaunuolio su plikais keliais ir ilga lazda rankoje, — žmonių manymu, visai nesiderino su universiteto orumu. Nežiūrint to, iniciatoriai savo sumanymą realizavo.

Universiteto reguliavimo nusta-tyta tvarka prašymas leisti steigti studentišką organizaciją turėjo būti pasirašytas ne mažiau kaip 15 įsiregistravusių studentų. Atsiliepiant j iniciatorių universitete iškabintą skelbimėlį, sekančiame pasitarime dalyvavo jau 12 ar 13 studentų, susidomėjusių tuo klausimu. Keliuose panašiuose pasitarimuose buvo surašytas reguliaminas, parengti kepuraitės, juostos, ženklelio, vėliavos projektai, pa-

sirinktas šūkis. Tai buvo esminiai studentiška organizacijai steigti rekvizitai, sudarantieji sudėtinę dalį prašymo rektoriui, ir jie galėjo būti keičiami, tik rektoriui leidus. Steigiamąjį vienėtą buvo nutarta pavadinti „Studentų skautų draugove“, kurios nariai turėjo: 1) mokyti, dirbti ir gyventi skautiškai, t. y. stengiantis visa tai atlikti kuo geriausiai, 2) gilinti skautybės ideologijos, filosofijos pažinimą, 3) savyje nuolat ugdyti saviauklą ir saviveiklą, 4) remti lietuvių skautų veiklą ir 5) dalyvauti skautiškių vienetų darbe. Šūkiu buvo pasirinktas lotyniškas posakis „Ad Meliorem“ — prie geresnio. Tai yra dalis seno lotyniško posakio „Ad Meliorem vertamur“ — darykime viską geriau, kas angliškai būtų galima būtų išversti: „Let us turn to better things“. Ženklelis: mažas, tamsiai mėlynos spalvos rombas su aukso spalvos lelijėle.

Rugsėjo mėn. pabaigoje rektoriui įteiktąjį prašymą (su visais priedais) pasirašė 3 studentės ir 13 studentų. 10 jų buvo iš Kauno, 4 iš Šiaulių ir 2 iš Panevėžio. Iš tų šešiolikos 13 baigė universitetą: 3 gydytojai, 4 humanitarai, 2 inžinieriai ir 4 teisininkai. Berods, 6 iš jų yra mirę (jų tarpe — nepriklausomoje Lietuvoje mirė gabus Lietuvos istorikas Paulius Šležas ir v. s. pulk. Antanas Mačiūka; išėjimoje mirė v. s. dr. Domicelė Kesiušaitė; kiti trys mirė rusų iš-tremime). Likusieji 10 — tėvy-nėje ir pasaulio platumose.

Pirmasis Studentų skautų draugovės susirinkimas įvyko 1924 metų spalio mėn. 20 ar 21 d., kuriame dalyvavo per 30 studentų. Greta kitų studentiškių

Filomena sako...

KAS NETAUPO ATEICIAI, TAS NEŽIŪRI Į SVIESESNĮ IR TINKAMESNĮ GYVENIMĄ.

Socialinis apdraudimas yra per mažas pragyvenimui. Augšti nuošimčiai mokami Chicago Taupymo bendrovės pridėjus prie Social Security, suteiks jums ramias dienas jūsų senatvėje, 5.25% ant pa-

prastų knygučių, ir iki 7.5% ant certifikatų.

Šį metų Chicago Taupymo bendrovė švenčia Aukštinį Jubilėjų ir turi laimėjimui - kelionę į Hawaii, Disneyland, Las Vegas ir daug kitokių laimėjimų. Atsilankykite.

CHICAGO ★★★
savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

Apie gobelenus ir A. Tamošaitienės parodą

RAMINTA LAPSIENĖ

Audimo menas buvo žinomas jau gilioje senovėje. Yra išlikusių meniškių audinių fragmentų, sukurtų net 1483 prieš Kristų ir atrastų senuosiuose egiptiečių turtuolių kapuose. Tikslai viduramžiais šis menas išsivystė ir atsistojo greta kitų aukštojo meno formų. Jisai pilnai sužydėjo Prancūzijoje tarp 14-to amžiaus pabaigos ir 16-to amžiaus vidurio. Gobelenai buvo kuriami, norint pridengti, o kartu ir puošti didelės ir šaltas pilių bei bažnyčių sienas. Taip pat jie buvo vartojami uždangom tarp kambarių ir salių.

Šių gobelenų kūrėjai nebuvo jų audėjai. Gobelenus kūrė garsieji dailininkai. Jų sukurtą tapybą, vadinama "kartūnais", būdavo kuo tiksliausiai perkeliama ir jaudžiama audeklan jau išprususių audėjų. Šie gobelenai visada vaizduodavo vienokią ar kitokią pasaką, legendą, istoriją. Yra išlikusių nemaža šių gobelenų, kurie neįkainojamai vertingi ne vien tik menine, bet ir istorine prasme.

Šiandieniniai gobelenų kūrėjai ne būtinai seka anuos tradicinius metodus. Dauguma jų vysto savo individualų stilių. Taipgi daugiau jau nėra jokių griežtų gobelenų kūrimo taisyklių. Daugeliu atvejų kūrinys yra tiesiog formuojamas staklėse be jokių pirminių škiečių. Tad lyg ir

grįžtama į pačius pirmuosius audinius, kada jų kūrėjas ir audėjas buvo tas pats asmuo.

Gobeleno pavadinimas yra kilęs iš Paryžiaus "Gobelin" dirbtuvės. Tas žodis skirtas medžiagai, kurios skersiniai siūlai visai uždengia išilginius. Skersinių spalvos taipgi formuoja raštą bei kompoziciją, susidedančius iš daugelio mažyčių spalvos dėmelių, sukurtų skersinio siūlo, kuris keliauja pirmyn ir atgal. Taip dirbama gobeleno išviršinė pusė. Gobelenai yra gaminami iš šilko, vilnos, dirbtinių (sintetinių) siūlų ir kt.

Dail. Anastazijos Tamošaitienės tikslūs ir švarūs gobelenai atspindi jos tapybinę kompoziciją. A. Tamošaitienės gobelenai atsikako klasikinių savo formų, o siekia erdvinio sprendimo. Žaibuojančiais judesiais pasižymi dauguma josios naujųjų kūrinių. Dail. Tamošaitienės vienintelis pastebimas gobeleno tradicinis bruožas yra josios pasiliekimas keturkampiniame formate. Galima aiškiai stebėti menininkės ypatingą jautrumą preciziškam jautų formų išdėstymui plokščiam paviršiuje, atsikakant tekstūros bei reljefo. Jinai čia rodo daug laisvumo, operuodama panašaus dydžio formom, išlaikydama audimo technikos ir medžiagos tęstinumą. Labai įdomus jos žaismas lygių formų

Anastazija Tamošaitienė Trilijų aukštumos (gobelenas)

nelygiuose intervaluose. Turtin-gas bei sudėtingas spalvingumas, išlaikantis vertikalinio dryžio — kirčio motyvą. Abejotume tik kai kurių išstatytų darbų veik veidrodinio pasikartojimo prasmingumu.

A. Tamošaitienės ankstesnieji darbai atspindi jos lyrinį jautrumą mūsų liaudies pasakoms bei legendom. Tokiuos gobe-

nos matyti tyvuliuojantis svajonių bei sapnų ramumas — retas reiškinys mūsų moderniai užiančiame, pasauly. Bet svarbiausia yra tai, kad dail. Anastazijos Tamošaitienės darbuos (tiek gobelenuos, tiek tapyboj) spindi ne sausas intelektualizmas, bet giliai pajusta meilė savam pasauliui.

Paroda Čiurlionio galerijoje dar vyksta šiandien ir rytoj.

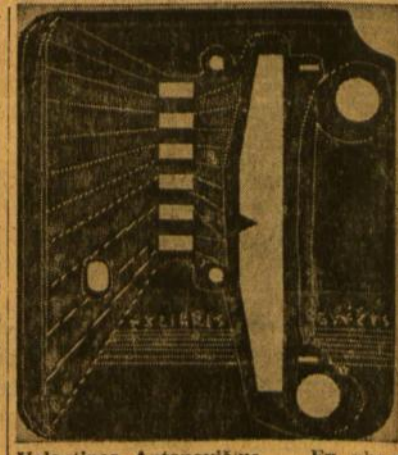
Čiakampių fotografiūra: dvi kairės akys žiūri į žiūrovą. Tarabil-da reljefo techniką suderina su ofortu ir vaivorykštinėm spalvom ir dažnai vartoja figūras, paimtas iš viduramžių medžio raižinių. Jo ekslibrisai labai dideli — vienas, tu būt, net 30 iš 30 cm. formato.

Techniško panašumo į Tarabil-dos darbus turi Antano Kmėliausko ekslibrisai. Jie taip pat nemaži ir spalvingi. Jis irgi plačiai naudojo reljefo galimybes savo efektams išgauti. Kai kurie jo darbai priminė sutrūnijusias archeologines iškasenas — tiek mitologiniais savo vaizdais, tiek spalvomis, kurios ryškios, bet slapstosi lyg saulė už debesų. Jo darbai pasižymi griežta vertikalia simetrija ir klasišku solidumu.

Daugelis okupuotos Lietuvos dailininkų vartoja liaudies meno bei senovinės Lietuvos tema-

tiką. Tai matyti ir Gražinos Didelytės darbuose. Jos technika yra labai smulkių detalių graviūra, gal, sakyčiau, primenanti I-van Albright savo smulkumu. Ekslibrisų buvo tokių: bevedis, erkščėiais karūnuotasis po didžiuliu kryžium; vauduoklė karalienė, pasirodžiusi laukuos; lyg povandeniniame sode mažytė motina su sėptyniais kalvėjais perversa širdim. Nuotaka: senovinės rožės, mežginiai, bajorai, karalienės.

(Nukelta į 6 psl.)

Valentinas Antanavičius EX libris

Balzekų šeima

Stanley Jr. Stanley Sr. Robert ir Stanley III

... kviečia Jus aplankyti Balzekas Motors ir išigyti 1975 metų mažą ir taip pat ekonomišką

CHRYSLER CORDOBA

ar PLYMOUTH FURY nuo \$3,235.00

Mes stengiamės duoti lie-tuviams geriausią patarnavi-mą ir geriausias pirkimo są-lygas.

Turime jaunuoliams maši-nų (Cadillac, Buick ir kitų, taipgi ir importuotų), prade-dant nuo \$50.00

BALZEKAS MOTORS
4030 S. ARCHER AVENUE
Tel. — VI 7-1515

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B R PIETRIEWICZ Prez

2555 West 47th Street Tel. LA 3 1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7% Mokamas už 4 m. sertifikatus Minimum \$3,000	6 1/2% Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000	5 1/4% Mokamas už investavime įskaitas
--	---	---

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas 3 mėnesiai

VALANDOS ANTRAD II PENKTAD 9 v. r. iki 6 v. v. RESTAD 9 v. r. iki 12 v. d Trečiad uždaryta PIRMAI IR KETVIRTAD 9 v. r. iki 9 v. v.

Lietuviški ekslibrisai rodomi Chicagai

Paroda miesto centrinėje bibliotekoje

Lietuvio meilė knygai garsi jau nuo knygnešų laikų. Dėl to malonu, kad ji yra rodoma tokių knygos meilės puoselėjimo institucijoje kaip Chicagos miesto centrinėje knygne. Šiuo metu čia yra išstatytas Gintauto Vėžio ekslibrisų rinkinys, į kurį įeina daugiau kaip 40-ties lie-tuvių dailininkų — išivijoje ir okupuotoje Lietuvoje — per 400 ekslibrisų. Paroda, pagrindiniame pirmo aukšto parodų koridoriuje, pro kurį kasdien praeina šim-

ALDONA ZAILSKAITĖ

tai žmonių, pavadinta "Contemporary Lithuanian Bookplates". Pradžioje, ten, kur žiūrovui kiltų klausimas, kur ta Lietuva, matomas gero dydžio Eu-ropos žemėlapis, kuriame aiškiai apibrėžtas mūsų mažas kraštas. Stebėjau praeivius kurį laiką. Nenustebau, kai daugumas pra-eivių, skubėdami vienur ar kitur, iš pradžių lėkė per parodos kori-dorių, bet vargiai kas praėjo iki galo nesustojęs prie vieno ar prie kito eksponato. Taigi, kokie tie ekslibrisai, tiek dėmesio susilau-ke? Ogi daugumas ne tokie, ko-kius mes papratę matyti — nors buvo ir tokių.

Iš tų paprastesniųjų yra nedideli (5—6 centimetrų pločio) medžio raižiniai. Nors nėra pri-dėtos jų kūrimo datos, tematika ir stilius rodo, kad jie nebūtinai tik šios dienos ir tik šiai dienai. Pavyzdžiui šie iš Vlado Kos-čiūškos darbų: Viena ranka lai-ko žvakidę su spindinčia žvake, kita laiko knygą, kurioj įrašyta: "Per knygą atgimsi iš naujo; Ji tavo manna ir tavo saulė."

Arba štai kitas: kipšas užsėdęs ant delčios meškeroja ežere, pilname žuvų; jo kablys užkabino ne žuvį, o sardinių dėžutę. Viršuje prierašas: "Gamtos lobių nežvejosi, Jei jai meilės neaukosi."

Panašaus stiliaus V. Jakšto eks-librisai yra "lyriškesni" (romantiškesni) - labiau stilizuoti vaiz-dai, daugiau menama graikų mi-tologija: Mūza kužda senam po-etui į ausį, Atlasas kelia - ne žemė - knygą ant pečių, ir t.t.

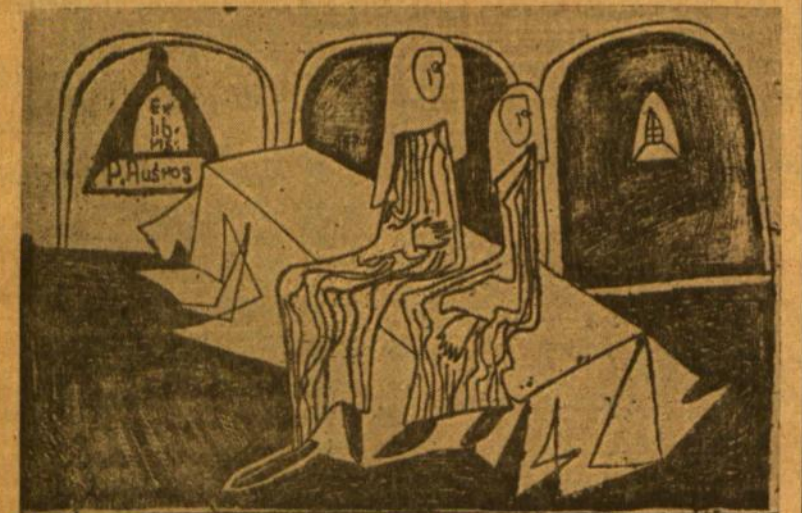
Yra tačiau ir modernių medžio raižinių: Vytauto Virkau debesų ir vandenių abstraktai, vandens lėlių lapai ant vandens. Ypatin-gą dėmesį atkreipia kolažine technika paruoštas ekslibrisas ne ranka spaudžiant dauginimui, bet foto graviūra. Tai yra Kauno botanikos sodo bibliotekos eks-librisas. Originalas sudarytas iš Virkau paties darbo ir iš senovi-

nės obels Ziedo graviūros iškarpos. Daug yra ekslibrisų, atliktų ofortu technika; yra bespalvių reljefų, "a'quatint" ir kitokių spau-dinių, ir visi vadinasi ekslibrisais, nes visuose vienaip ar kitaip į-pinta "Ex Libris" to ar to.

Didelį įspūdį paliko Rimto Tarabildos giliai išpaustos gra-viūros. Šiose graviūrose esminės svarbos turi reljefinis popieriaus gilus išspaudimas. Kai kuriuose darbuose vaizdas sudaromas tik reljefu, visiškai nepriedant spalvos. Pavyzdžiui: balta nat balto popieriaus giliai išpausta peteliškė. Ant vieno sparno, as-trologinė saulė — raudona virs-tanti violetine. Arba kitas: baltas ant balto reljefas, ant jo vešliai žalias papartis, ant jo dviejų sta-

Vytautas O. Virkau Ex libris

PETE'S AUTO REPAIR

Čia daroma Motor tune-up, Motoro, stabdžių, vairo ir automatinių transmisijų remontas. Starteriams ir alternatoriams duodamos il-galaikės garantijos.

PETRAS PISNYS, savininkas
6211-15 S. Damen Ave. Tel. 737-3988

5 1/4% HIGH RATES 7 1/2%

PER ANNUM PASSBOOK ACCOUNTS

PAID QUARTERLY AT

BRIGHTON FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HIGHEST RESERVES

4071 ARCHER AVENUE CHICAGO, ILLINOIS 60632 TEL.: LA 3-8248 (WEST OF CALIFORNIA AVE.)

6 3/4% PER ANNUM \$5000 or more minimum 30 months

6 1/2% PER ANNUM \$1,000 or more 1 year min.

Mes padidinom mūsų štabą, kad galėtų greičiau išsiųsti paketus. Greitai siųskite savo paketus mums o mes viską sutvarkysime.

PAKETAI - DOVANOS

I TARYBŲ SĄJUNGA SENA PASITIKIMA FIRMA Tarnauja ir toliau savo nuolat augančiam klientūrai 40 metų egzistencijos tradicijoje

Jei Jūs esate vienas iš tūkstančių mūsų patenkintų klientų mes dėkojame Jums už palaikymą. Jei nesate mes kviečiame išbandyti mūsų patarnavimą ir Jūs būsite mums dėkingi.

Tos pačios dienos elga Paštu gautiems paketams

Dėl naujausių katalogų ir paskutinių nuostatų kreipkitės į:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

PRISIJUNGE SU PODAROGIFTS, INC.

723 WALNUT STREET, PHILADELPHIA, PA. 19106 Phone (215) 985-3455

NEW YORK CENTRAL OFFICE: 240 Fifth Avenue, New York, N. Y. 10001 tarp 27 ir 28 gatvių. Subway iki 28th Street D37, EE ir RR Basais Num. 1, 2, 5 ir 15 Telephone (212) 725-2449

arba į bet kurią mūsų atstovybę bei skyrių:

BALTIMORE, MD. 21224 3206 Eastern Avenue DI 2 - 2374	NEW YORK, N. Y. 10006 101 First Avenue OH 1-3930
CHICAGO, ILL. 60622 2242 W. Chicago Avenue BE 5 - 1788	OMAHA, NEBR. 68107 5524 So. 32nd Street 731 - 8577
CLEVELAND, OHIO 44119 877 E. 185th St. 486 - 1836	PARMA, OHIO 44134 5432 Starr Road 749 - 8083
DETROIT, MICH. 48210 8460 Michigan Avenue TA 5-7560	PHILADELPHIA, PA. 19123 1013 N. Marshall Street WA 5 - 8878
ELIZABETH, N. JERSEY 07201 956A Elizabeth Street 201 - 354-7608	PITTSBURGH, PA. 15222 346 Third Avenue GR 1 - 3712
HAMTRAMCK, MICH. 48212 11415 Jos. Campau Ave. 365 - 6330	ROCHESTER, N. Y. 14621 683 Hudson Avenue BA 5-5923
KANSAS CITY, KANSAS 66102 18 South Dethany AT 1 - 1757	SAN FRANCISCO, CAL. 94122 1236 - 9th Avenue LO 4-7981
LOS ANGELES, CALIF. 90026 2841 Sunset Blvd. 213-382-1368	SEATTLE, WASH. 98125 11551 6th Place N.E. EM 3 - 5556
MIAMI, FLORIDA 33138 7622 N.E. 2nd Ave. 757-6704	SO. BOSTON, MASS. 02127 390 West Broadway AN 8 - 8764
MINNEAPOLIS, MINN. 55418 2422 Central Ave. N. E. (612) 788-2545	SOUTH RIVER, N. J. 08882 168 Whitehead Avenue 201 - 257-2113
NEW BRITAIN, CONN. 06052 97 Shuttle Meadow Avenue Tel. 224-0829	TRENTON, N. J. 08611 750 Liberty Street LV 9 - 9163
	VINELAND, N. J. 08360 Parish Hall West Landis Ave. Tel. 696-9796
	WORCESTER, MASS. 01604 82 Harrison Street 617-798-3347

Naujoji muzika

(Atkelta iš 2 pusl.)

Siandien, atrodo, visa tai jau yra, anot amerikiečių, "old hat". Spėliojant muzikos ateitį gal reikėtų sutikti su "Saturday Review" kritiku I. Kolodinu: tikras ir nuoširdus muzikos kūrėjas, nežūrint naujesnės ar senesnės komponavimo technikos, gebės rašyti veikalus, kurių vertę anksčiau ar vėliau atpažins ir įvertins klausytojai.

Stasys Eidrigevičius Ex libris

Eklibrisai

Buvo daug ir modernios, 20-to šimtmečio tematikos, dvispalvių ofortų technika. Buvo siurrealizmo, primenančio Salvador Dalí; buvo ekspresionizmo protestuojančio dėl žmogaus nužmoginimo. Buvo ir romantiškos. Kadangi knygu savininkai būna ir vaikai, yra ir vaikų eklibrisų — giedrų, linksmų, menančių mėgiamiausius apsakymus ar pasakas.

Paroda vertinga ne vien meno atžvilgiu. Eklibrisai įvairūs, kaip ir lietuviai patys: juose matyti lietuvių troškimai, viltys, kilnumas ir, labiausia, meilė knygai.

Paroda bibliotekoje vyksta visą spalio mėnesį.

PUIKUS R. APEIKYTĖS SKAMBINIMAS DOWNEY MIESTE

Los Angeles apskrities teritorijoje esantis Downey miestas išsiskiria ne tik savo tvarka ir švara, bet ir kultūrinėmis pastangomis. Čia stovi išpūdingas, modernus pusantro milijono vertės teatras, kuriame pastoviai rengiami vaidinimai, operetės, koncertai. Downey turi ir simfoninį orkestrą, įsisteigęs prieš 17 metų. Orkestrui diriguoja komp. dr. Louis Palange.

Dr. Palange (pavardė labai jau lietuviška) yra, tur būt, pats aktyviausias muzikas visoje Amerikoje. Šalia veiklos televizijoje ir filmuose, jis šiuo metu vadovauja net septyniems Pietų Kalifornijos simfoniniams orkestrams. Taip pat kuria įvairias kompozicijas, įskaitant simfonijas ir operas. Per metus surengia apytikriai 90 programų.

Š. m. spalio 12 d. Downey simfoninis orkestras savo 1974 - 1975 metų sezoną pradėjo romantiško pobūdžio programa. Dr. Palange diriguojant, pirmoje dalyje nuskaubė Wagnerio Rienzi uvertiūrą ir Schumano simfoniją Nr. 4 D minor.

Šio rašinio autorių ir kitus susirinkusius lietuvius ypač domino antroje dalyje atliekamas dr. Palange sukurtas "Romantiškas koncertas", kurio solo partiją buvo pakviesta Raimonda Apeikytė.

Palanges koncertas — tai plataus mosto, dinamiškas kūrinys, aiškiai parodantis kompozitoriaus vidinę energiją, supintas iš įvairių, daugiausia moderniai skambančių frazių. Iš pianistės reikalaujama ir jautrumo, ir dažniau dinamiško forte. Čia viskas eina banguojančiu tempu. Parodomas žaismas visa klaviatūra.

Raimonda savo uždavinį atliko puikiai. Ji sužavėjo auditoriją ne vien dailia išvaizda ir nuostabiu drabužiu, bet ir techniniais

Pianistė Raimonda Apeikytė. Spalio 20 d. 3 val. popiet ji tapo dalyvaus Giedrės Gudauskienės kūrinių koncerte, jaunimo centre, Chicago; skambias instrumentinę kompozitorės kūrybą ir akompanuos solistas.

sugebėjimais bei tvirta laikysena prie instrumento. Ji skambino lengvai, užtikrintai. Ypač gerai atliko tik jai skirtas jautriasias vietas "andante con moto" dalyje. Deja, visame koncerte tokių vietų buvo nedaug, nes dr. Palange stilius daugiau linksta orkestro pusėn; solistui beveik neleidžiama romantiškai "pamastyti, pasvajoti" prie fortepijono. Todėl Apeikytei teko pakelti orkestro antplūdžius, įslieti į audringas sroves, — bent tokiu būdu atlaikyti fortepijono individualų "as". Ji viską atliko be forsavimo: lengvai, optimistiškai, su tikros menininkės aureole.

Reikia tikėtis, Downey miestas vieną vakarą susilauks ir iš savo Raimondos fortepijono recitalio. Pr. V.

ir pats vaikėzas — patyręs jūreivis. Taip šioji jūrų kelionė vystėsi ir rodėsi didinga, bet nepranašavo nelaimės. Tačiau po penkerių metų jis sugrįžo namo, didžiudamas savo žygiu, bet vis dar nesurasdamas sau tinkamos vietos gyvenime ir netikras savo padėtimi, besibastant po pasaulį. Būdamas 21 m. šis drasuolis, kuris ne sykį grūmėsi su giltinėmis iltimis, mėnesiais keliaudamas vienišas pavojingomis jūromis, dabar turėjo padėti daug pastangų, kad prisitaikytų prie miesto visuomenės ir šešaus gyvenimo. "Aš vienas aplaukiau aplink pasaulį, o dabar — net nemoku vairuoti automobilio", Graham rašė vėliau.

Paskutinėmis žiniomis, Graham gyvena baltijėje (iš rąstų netoli Kalispell, Mont., su žmona, kurią jis sutiko savo kelionėje, ir jų dukra. Sugrįžęs Graham vėl lankė mokyklą ir dar sykį, jos nebaigęs, įstojo. Diktudamas Derek Gill, jis parašė knygą, pagal kurią Peter Beagle ir Adams Kennedy sukūrė teksta spalvotam filmui "The Dove".

Filme tikro gyvenimo pasakojimas ne per daug suromantina savo herojų. Robin Lee Graham, suvaidintas Joseph Bottoms, yra keistai besielgišas jaunuolis, visados skirtingas nuo kitų, net savo tėvų nesuprastas. Plačių vandenių pasaulyje jis pats garsiai galvoja ir tada geriausiai save supranta. Visa ellė žūtbutinių nelaimių pastoja jam kelią, vienos natūralios — gamtos apraiškos, kitos — jo klaidų išdava. Filmas, susuktas tose vietovėse, kurias jis pats lankė, nuo Kalifornijos, per Fidži salas, Madagaskarą, Naują Zelandiją, Australiją, Panamą ir vėl į Los Angeles, pagatna gražias detales ir nuostabiai didingas panoramas, ne tik atskleidžiamas vaizdus, bet ir suteikiamas visos jūrų kelionės pajautima. Sven Nykvist, kuris nufilmavo beveik visus Ingmar Bergman filmus, savo nuotraukomis nei techniškai, nei grožiu nėra pralenkiamas šiame mene.

Tačiau 30.000 mylių ir penkerių metų kelionė gali net ir užkietėjusį filosofą paveikti iš esmės, o ke bėkaltė apie filosofuojantį jaunuolį. Fidži salose atsiranda devyniolikmetė ilgakojė, auksakasė gražuolė mergaitė.

Pralekia tūkstančiai mylių, troji metai ir daugelis uostų, o ji vis išnyra iš nežinios. Nebaigusi mokslo studentė, taigi savotiška nuotykių ieškotoja, ji seka laivininką savo nuosava tarpkontinentine odiseja, ir ši meilės istorija baigiasi laiminga pabaiga.

"The Dove" yra lyg savotiškai

Alfonso Dargis Kompozicija (aliejus, 1974) Dailininko darbų paroda nuo spalio 19 d. iki lapkričio 19 d. vyksta Rochesteryje, N. Y., galerijoje "Atelier 696" — 696 Park Ave. Lankymo valandos antradienį — šeštadienį, nuo 11 val. ryto iki 5 val. popiet.

dramatiškos rūšies kelionių filmas — gražus, spalvingas "šeimos" filmas — kurio pagrindiniu elementu palieka gilesnė mintis, kaip vienas pasiryžėlis nugali žavą, bet kartais žiauriai pražūtingą jūrą.

ISPIRKO PLOKSTELIŲ UŽ 2 BILJONŲ DOL.

JAV-se 1973 m. buvo išpirkta plokštelių ir juostelių su įrašytomis muzikiniais kūriniais už 2,021,000,000 dol.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai, pritaikinti paveiksliams ir skelbimams rėmai metalu aplieti rėmai

2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

KONCERTINES YPATINGAS GITARAS IR KANKLES

DARO PAGAL UZSAKYMĄ IR TAISO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTŲ

KVIRINAS RUNIMAS

1914 W. Cermak Rd.
CICERO ILL. 60650
Tel. — 652 3206

A. TVERAS

LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS

Parodavimas ir taisyimas

2646 W. 69th St., Tel. Republic 7-1841

Filmų įvairumai

STASĖ SEMEINIENE

Tikras gyvenimo įvykis — jaunuolio nuotykių, plaukiant aplink pasaulį

"THE DOVE" yra vieno jaunuolio aplink pasaulį jūrų kelionės saga mažu laiveliu. Filmų žvaigždė Gregory Peck, sulaukęs 58 m., po 30 m. vaidybos ir Oskaro premijos pasidarė filmų gamintoju ir pastatė mielą filmą "THE DOVE", paimtą

iš tikro gyvenimo, apie Robin Lee Graham, kuris išplaukė maža valtimi aplink pasaulį ir, būdamas 17 m., įsimylėjo "vyresnę moterį" — "stumiančią 20-aisius".

Dar ir dabar XX-ame amžiuje ir be Mark Twain pasitaiko tikrų Tom Sawyer, ieškančių nuotykių, einančių gyvenime prieš srovę, pasiryžusių įvykdyti tai, ką žmonės laiko pavojinga ar net neapgalvota narsa.

1965 m. Robin Lee Graham pabėgo iš Kalifornijos aukšt. mokyklos, ir išplaukė savo jachta "The Dove" (jo laivo pavadinimas — "Balandis") iš Los Angeles priemiesčio uosto į vakarus aplink pasaulį. Jis buvo vos 16 m., veržėsi į laisvę, ieškojo "nuotykių". Tačiau jis veikė planingai: sumanė plaukti aplink pasaulį vienas, jauniausias ligi šiol amžiumi.

Jo planas buvo geras, žemėlapių ir brėžinių bei įrankių tinkami, o

WAGNER & SONS

Typewriters, Adding Machines and Checkwriters

Nuomoma — Parduoda — Taiso NAUJOS NAUDOTOS

Virs 50 m. patikimas patarnavimas

5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAM IR MĖGEJAMS

Daug sutaupysite perkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite pigiu togiu planu atidedant pasirašytus reikmenis ypatingai pigiai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. PROspect 6-8934
Chicago, Illinois, 60629

PRANEŠIMAS

Už sertifikatus mokame:

- 7½% 4-riems metams už \$10,000.00 ar daugiau
- 6¼% 30-diai mėnesių už \$1,000.00 ar daugiau
- 6¼% 1-riems metams už \$1,000.00 ar daugiau

Pagal susitarimą, dividendus galime prisiųsti kas mėnesį arba kas ketvirtis metų.

VELIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI padėjus \$50.00 ar daugiau taupymo sąskaiton. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą lietuvišką, vokišką, ispanišką, itališką, čekišką, lenkišką, airišką, konfederatė arba ekologišką su stovu.

PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAM SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBĖTI LIETUVISKAI.

Saint Anthony Savings

Joseph F. Gribauskas, Vedėjas

OFFICE HOURS
Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 3:00
Saturday 9:00 to 1:00; Wed. & Sunday Closed

147 SOUTH 49th COURT
CICERO, ILLINOIS 60650
PHONE 656-6330

ISTORIKUI DR. K. MATULAICIUI 80 M.

Londono lietuvių parapijoje besidarbuojąs istorikas dr. Kazys Matulaitis spalio 19 d. sulaukė 80 m. amžiaus. Gimęs 1894 m. Bitikų kaime, Sasnavos valsč., Marijampolės apskr. Kunigystei ruošėsi Seinų seminarijoje Friburge (Sveicarijoje) studijavo filosofiją, istoriją ir pedagogiką. Už disertaciją apie gimtosios teisės santykį su religija ir laisve Tomo Hobes raštuose gavo filosofijos daktaro laipsnį. 1946-47 m. buvo marijonų seminarijos dvasios vadas ir sielovados dėstytojas.

Būdamas nuoširdus lietuvis, 1917 m. dalyvavo Petrapilio selme ir 1919 m. antroje liet. konferencijoje Kaune. Spaudoje pradėjo bendradarbiauti 1912 m. — Ateityje 1926-27 m. buvo Draugo redaktorius, 1932-33 — Saitinio. Yra parašęs visą eilę religinių, istorinių veikalų. Kurį laiką pirmininkavo istorikų draugijai Chicagoje.

UZSISAKYKITE DABAR TIK PER INTERTRADE EXPRESS CORP. GERIAUSIA DOVANA SIŪSTI I LIETUVĄ

dabar, kaip niekad anksčiau

SPECIALŲS RUBLIŲ PAŽYMEJIMAI

INTERTRADE EXPRESS CORP. pirmausia pasakė apie tai, o jūs giminės pritarė.

Su specialiu rublių pažymėjimais jūsų giminės gali gauti viską, ką tik nori, už dalelę reguliarijos kainos. Tai tas pat, kai jėiti į krautuve su 100 dol. ir už juos gauti 200 dol. ar 300 dol. vertės prekių, o gal net daugiau.

INTERTRADE EXPRESS CORP. mielai jums nemokamai prisius įrodymą. Specialių rublių pažymėjimus galima paversti į reguliarius rublius aukščiausiu kursu.

SU PILNA GARANTIJA GREICIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pažymėjimai pristatomi maž daug per tris savaites. Vieno spec. rublio kursas yra \$2.55. TAS KURSAS APIMA VISKĄ. NERA JOKIŲ KITŲ MOKEJIMŲ.

REIKALAUKI MOSŲ NEMOKAMO ILLUSTRUOTO KATALOGO

Užsakykite dabar. Užsakykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N.Y. 10010
Tel.: 982-1530

LABAI SVARBU AUTOMOBILIAI

Pilnai garantuotas greičiausias pristatymas

Pasirinkite iš šių naujų modelių

ZHIGULI VAZ 2101	US \$3440.00
NAUJAUSIAS PAGERINTAS EXPORT MODEL	
ZHIGULI VAZ 2103	US \$3947.00
ZHIGULI VAZ 2102 STATION WAGON	US \$3795.00
EXPORT MODEL MOSKVITCH 412 IE	US \$3490.00
MOSKVITCH 408 IE	UC \$3210.00
MOSKVITCH 426 IE STATION WAGON	US \$3643.00
MOSKVITCH 427 IE STATION WAGON	US \$3910.00
ZAPOROZHETS ZAZ 968	US \$2200.00
ZAPOROZHETS ZAZ 968 E Naujas	US \$2383.00

REIKALAUKI SPECIALIŲ BIULETENIŲ SU AUTOMOBILIŲ PAVEIKSLAIS, APARTAMENTAIS, NAUDOTAIS ROBAIS SVECIAMS IS USSR

REIKALAUKITE MOSŲ SPECIALIAUS BIULETENIO MĖS TURIM 25 METŲ PATYRIMĄ ŠALIE BIZNYJE IR TAIP PAT TURIM TOKSTANCIUS PATENKINTŲ KLIENTŲ

PLANUOKITE SAVO ATOSTOGAS 1975 METAMS

KELIAUKITE SU LIETUVIŲ EKSKURSIJA:

Gruodžio 19 dieną	— EKSKURSIJA Į ARGENTINĄ — 14 iki 28 dienų \$770.00 (tik lėktuvo bilietas); 28 iki 45 dienų \$894.90 (tik lėktuvo bilietas).
Vasario mėn. 8 dieną	— EKSKURSIJA Į HAWAJUS — 4 salos, 15 dienų kelionė \$596.00 plus 10% tax asmeniui (dvigubam kambary)
Vasario mėn. 15 dieną	— EKSKURSIJA Į MEKSIKĄ — 7 dienų kelionė — \$339.00 plus 10% tax asmeniui (3 naktys Mexico City, 4 naktys Acapulco)
Kovo mėn. 10 dieną	— EKSKURSIJA Į SVENTĄ ŽEMĘ IR GRAIKIJĄ — 10 dienų kelionė \$939.00 asmeniui (dvigubam kambary)
Balandžio mėn. 19 dieną	— SVENTŲ METŲ EKSKURSIJA Į ROMĄ — 11 dienų kelionė \$659.00 asmeniui (dvigubam kambary)

KIEKVIENĄ EKSKURSIJĄ LYDI PATYRĖS KELIONIŲ VADOVAS.

Prices & Air fares subject to change. Rates quoted based on Tariffs and Exchanges in effect August 1, 1974.

DEL INFORMACIJŲ SKAMBINKITE ARBA RAŠYKITE:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643 tel. (312) 238-9787

Norintems atsikvėsti gimines iš Lietuvos sudarome reikalingus iškvietimo dokumentus. Taip pat teikiame informacijas kelionių reikalais po visą Ameriką ir kitus pasaulio kraštus, parūodame lėktuvų bilietus, parūpiname reikalingas visas.

Kultūrinė kronika

PAGERBTAS DAILININKAS JONAS RIMŠA

Kaip praneša Bolivijos oficialus "Presencia" š. m. rugsėjo mėn. 30 d. laidoje, šv. Pranciškaus Ksaverio Chuquisaca universiteto Sucrī mieste vadovybė, 1974 m. rugsėjo mėn. 29 d. apdovanojama mokslui ir menui nusipelnčius asmenis, suteikė garbės profesoriaus titulą ir lietuviui dailininkui Jonui Rimšai už jo nuopelnus Bolivijai, iškeliant jos tautinį meną.

Minėtas laikraštis rašo: "Profesorius Jonas Rimša, kurio įtaka Bolivijos tautinio meno vystymuisi buvo labai didelė ir kuris buvo pirmas ir svarbiausias iniciatorius, kelęs reikalą steigti prie šio universiteto meno fakultetą, yra pilnai užsitarnavęs šio pagerbimo". Profesorius savo iniciatyva ir savo lūšomis išgudė 20 pirmųjų dailininkų Bolivijoje, kurie sudarė pagrindą to krašto meno vystymuisi ir taip pat galimybę steigti šiam universitete meno fakultetą.

Bolivijos vyriausybė įvertindama prof. J. Rimšos darbą, dar 1949 metais apdovanojo jį žymioju Kondoro ordinu ir suteikė jam Bolivijos garbės piliečio titulą, gi minėtas universitetas praėitų metų rudenį kvietė jį vadovauti čia steigiamajam meno fakultetui, bet dailininkas dėl pašlijusios sveikatos ir, svarbiausia, dėl to krašto klimatinio sąlygų, atsisakė ten vykti. Kadangi ir šioje ceremonijoje profesorius negalėjo asmeniškai dalyvauti, tai jo vardu universiteto vadovybei padėjo jo senas bičiulis daktaras Joaquin Gantier.

Kaip praneša jo gerbėjai, šiuo laiku Bolivijos sostinėje La Paz, meno muziejuje, rengiama prof. Jono Rimšos kūrinių paroda. Dailininkas, gyvendamas tame krašte, be pedagoginio darbo, studijavo vietos Aimarų giminės indėnų gyvenimą ir yra sukūręs nemažai šia tema paveikslų.

Šiai parodai jo kūrinių surenkami iš įstaigų ir privačių rinkinių Bolivijoje. (Pvz. Bolivijos valstybinis bankas pasipuošęs net 13 J. Rimšos paveikslų, gi La Paz miesto rotušės iškilmių salėje kabo didingas J. Rimšos paveikslas, vaizduojantis istorinį to miesto įkūrimą. (Jo paveikslas puošiasi ir Bolivijos prezidento būstinė). Apie šią parodą gal teks parašyti vėliau, kai bus gauti pačios Bolivijos spaudos atsiliepimai.

1965 metais, po sėkmingų parodų eilėje JAV-bių miestų, J. Rimša buvo nuvykęs į Tahitį, kur metus laiko studijuodamas tahitiečių gyvenimą, paruošė didelį skaičių škieų, iš kurių, grįžęs į JAV-bes ir apsigyvenęs Santa Monicos mieste, Kalifornijoje, sukūrė visą seriją paveikslų tahitiečių folkloro ir tos salos peizažo temomis.

Šiuo metu, po perykštės sunkios operacijos, profesorius pamažu taisosi, daug skaito, rašo, bet mažiau begali skirti laiko savo mėgiamajam darbui prie molberto. Praeitais metais profesorius sukako 70 metų amž. Linkime jam greit atgauti jėgas ir džiugtis dar daugeliu kūrybingų metų. J. A.

JAUNIMO TEMA KULTŪRINĖJ VAKARONĖJ

Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje, jau antras sezonas tebevykstančios penktadienių kultūrinės vakaronės vis sutraukia apšėiai publikos. Tai didelis šios lietuvių kolonijos kultūrinio gyvenimo nuolatinis pajvaininimas. Ateinančio penktadienio (spalio 25 d.) vakaronėje svečiu bus dr. Adolfas Damušis iš Detroito. Jis kalbės tema "Jaunimo židiniai ir mes". Tai įvairiausio amžiaus publikai, bet ypač jaunimui, aktualus pašnekesys. Pradžią 8 val. vak.

PROF. VARDYS ŠUKAKTUVININKAS

Kūrybingas prof. Vytautas Vardys šiemet, rugs. 2 d., sulaukė 50 m. amžiaus. Yra gimęs Beržorų kaime, Platelių vls., Kretingos aps. Mokėsi Telšių, Vilniaus ir Eichstaetto kunigu seminarijose, studijavo filosofiją Tuebingeno universitete, daktaro laipsnį pasėkė Wisconsin universitete. Veiklus ateitininkuose, vienas iš steigėjų Lietuvių studentų draugijos ir jos pirmas pirmininkas, išteigė studentų šalpos fondą, aktyvus Lietuvos Fronto bičiulių sąjūdyje, porą metų redagavo "Laisvę", daugelio lietuviškųjų laikraščių ir amerikiečių mokslo žurnalų bendradarbis ir eilės knygų anglų kalba autorius, ypač besidomįs Sovietų politika, Lietuvos partizanais, Wisconsin, o vėliau Oklahomos universiteto profesorius, politinio skyriaus vedėjas vasaros semestre Muenchene. Lietuvių mokslininkų suvažiavimų organizatorius ir jų pravedėjas.

LIETUVIŲ RAŠYTOJŲ DRAUGIOS PIRMININKAS PREMĖLOS ĮTEIKIME

Lietuvių Akademinio sambūrio Vinco Krėvės vardo premijos įteikimo iškilmėje Montrealyje (Kanadoje) dalyvavo ir Lietuvių Rašytojų draugijos pirmininkas kun. Leonardas Andriekus, pasakydamas tai progai pritaikintą kalbą. Ši premija (500 dol.) skiriama kas antri metai jau dešimtą kartą. Šiemet ją laimėjo poetė Lianė Sutema už eilėraščių rinkinį "Badmetis". Premija laureatei įteikta spalio mėn. 5 d.

LIETUVIAMS DRAUGINGAS ESTŲ POETAS

Poetas, meno istorikas, kritikas Aleksis Rannit, estų rašytojas, spalio 14 d. sulaukė 60 m. amžiaus. Jis moka lietuvių kalbą ir daug yra rašęs liuanistinėmis temomis. Studijas išėjęs Taline, Tartuose, Helsinky, dėstė kultūros istoriją Tallino universitete. 1940 metais persikėlęs į Kauną, vedė operos solistę Gražiną Matulaitytę; dirbo vertėju mūsų teatre. Pasitraukęs į Vakarų, dėstė Taikomosios dailės institute Freiburge. Atykęs į JAV, Kolumbijos universitete gavo magistro laipsnį, parašęs disertaciją apie Čiurlionį. Nuo 1954 m. dirbo New Yorko bibliotekoje.

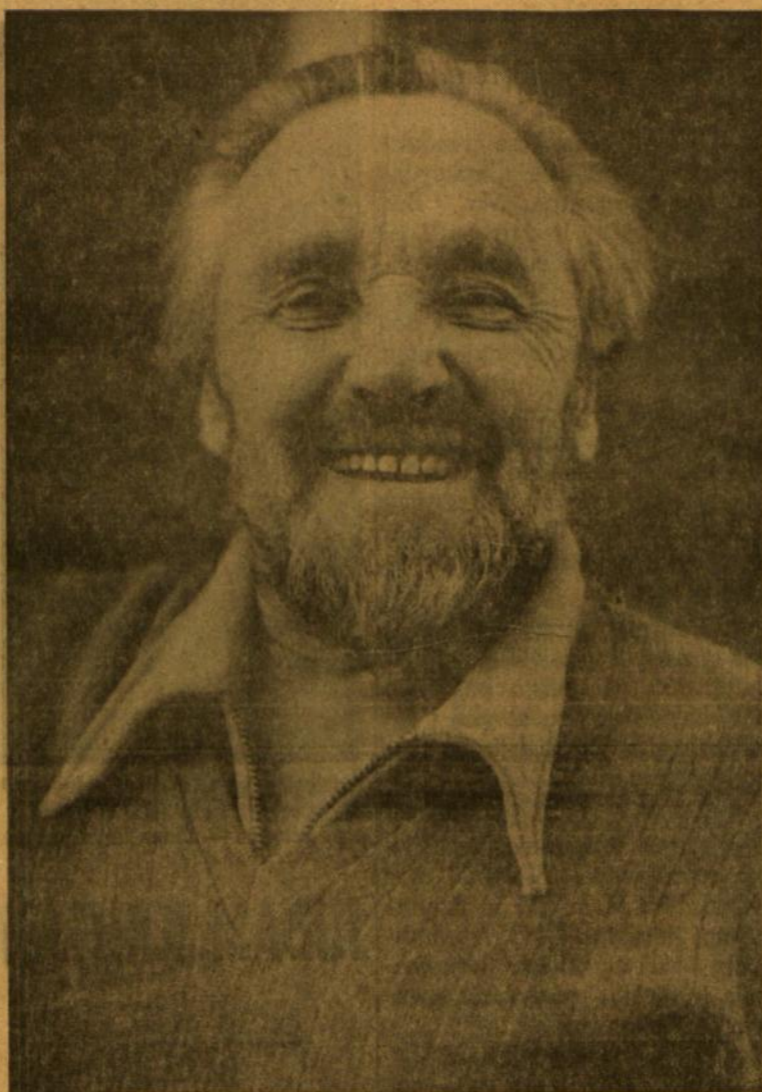
Jis 1935 m. suorganizavo Talline pirmą estų-lietuvių literatūros vakarą. Nuo 1935 m. estų spaudoje yra paskelbęs apie 100 lietuvių autorių eilėraščių ir apie 200 straipsnių lietuvių literatūros temomis. Estų teatrams išvertė Binkio Atžalyną, Santvaro Žvejus, Vaičiūno Priskėlimą. Lietuvių rašytojų draugijos narys. Bendradarbiavo daugely lietuvių laikraščių. Jo eilėraščius Aistis, Radauskas ir kiti vertė į lietuvių kalbą. Apie lietuvių literatūrą ir meną yra rašęs vakarų pasaulio spaudoje. Nuo 1961 m. perėjo dirbti į Yale universitetą. Jo eilėraščių vertimas išleistas vengrų kalba. Apie Donelaitį yra skaitęs paskaitas Los Angeles, Berkeley, Floridos, Iowos, Indianos, Madrido, Ziuricho, Helsinkio universitetuose. Suredagavo Lituanus numerį, skirtą Čiurlioniui. Jo straipsniai įvairios prancūzų ir vokiečių leidinių išgarsino mūsų Čiurlionį pasaulinėje plotmėje.

MIRĖ DIRIGENTAS KRIPS

Pasaulinio garso dirigentas Josef Krips mirė spalio 12 d. Šveicarijoje plaučių vėžiu. Buvo Vienos valst. operos dirigentas ir konservatorijos profesorius Austrijoje. Mirė turėdamas 73 m. amžiaus.

KONCERTUOS HOROWITZ

Garsusis pianistas Vladimir Horowitz spalio 27 d. koncertuos Orchestra Hall Chicagoje.

Dail. Jonas Rimša (žiūr. kultūrinė kronika) Nuotr. V. Maželio

Skaitytojų laišakai

SKAITYTOJAS, RAŠYTOJAS, MECENATAS IR INFLIACIJA

Dvidešimt dveji metai praslinko nuo tų laikų, kai buvo pastatyti "Namai ant smėlio", iki prasidėjo "Naujųjų metų istorija". Įvairių gėrybių kainos palengva kilo ir kilo. Ypatingomis spalvomis infliacija pasipuošė kelių paskutinių metų laikotarpyje.

Nedaug bendro turi ekonomija su literatūra. Tačiau infliacijos pasekmės vienokioje padėtyje palieka skaitytoją, žymiai skurdėnėje — rašytoją ir privileijuotėje būklėje — mecenatą.

Pagviltenkime skaitytojo padėtį. Vidutinis gamybos darbininko valandinis atlyginimas 1952 metais buvo \$1.65 (Bureau of Labor Statistics, 1974). Šioje kategorijoje tais metais tilpo didelė dalis lietuviškos knygos skaitytojų. Išgyti "Namus ant smėlio" tada reikėjo padirbėti vieną valandą ir dvyliką minučių.

"U. S. News and World Report" nurodo, kad 1974 metų rugpiūčio mėnesio vidutinis valandinis gamybos darbininko atlyginimas siekė \$4.25. Praturtinti jau ir taip pilnas knygų lentynas "Naujųjų metų istorija" reikia darbuotis vieną valandą ir keturias minutes. Siek tiek plonesnis romanas, mažiau ir triušo reikia. Šios uždario kategorijos skaityto-

jas palieka infliacijos nepaliestas: jo atlyginimas lygiagrečiai kyla su knygos kaina. Be to, reikia atminti, kad šiais laikais jau dauguma lietuvių dirba įvairiose srityse, kur valandinis atlyginimas yra žymiai aukštesnis už palyginimui paimtą gamybos darbininko vidurkį.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 5-7252
RADIO IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS APARATŲ
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

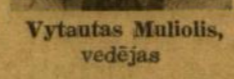
Walton's Kilimų Didžiulio Atidarymo proga, sutaupysit nuo \$2.00 — \$6.00 už kvadr. vardą

puikių kilimų, įskaitant padėklą ir įdėjimą. DAR GAUSITE 10% NUOLAIDĄ PARODE ŠI SKELBIMA.

Pasinaudokite šia proga ir apsilankykite mūsų parduotuvėje. Vytautas Muliolis jums mielai patars ir patars kokie kilimai tiks Jūsų butui.

VALANDOS: Pirm. iki Penkt. 9:30 iki 9:30, Šešt. 9:30 iki 5:30 p.p., Sekm. 12 v. d. iki 5 v. v.

WALTON CARPETS
5635 So. Pulaski Rd., Chicago, Ill. 60629
TEL. — 582-4600

Vytautas Muliolis, vedėjas

Toliau pažvelkime į rašytojo būtį. Laureatas, 1952 metais laimėjęs 1,000 dolerių, galėjo išgyti tam tikrą kiekį gėrybių, kuri pagal 1967 metų rodiklį pažymime skaičiumi 79.5 (Economic report of the President, 1974). Gi 1974 metų rugpiūčio mėnesio rodiklis jau yra 150.2 (U. S. News and World Report). Pakilimas siekia 89%.

1974 metų laureatas, norėdamas išgyti tą patį gėrybių kiekį, turi kaip nors sukombinuoti 890 papildomų dolerių: laimėti novelės konkursą ir apysakos arba eilėraščių. Infliacija rašytojui yra padariusi didelę skriaudą. Jis turi dvigubai daugiau rašyti arba padariusi didelę skriaudą. Jis turi dvigubai daugiau rašyti arba padariusi didelę skriaudą. Jis turi dvigubai daugiau rašyti arba padariusi didelę skriaudą.

Ir pagaliau patyrinėkime mecenato aplinką. Jo padėtis yra nepaprastai palengvėjusi. Pajamų vidurkis per 22 metus yra pakilęs apie 2½ karto. Norint sutaupyti romano premijai reikalingą sumą, šių dienų mecenatas tai gali atlikti 2½ karto greičiau negu prieš 22 metus. O žinant lietuvių profesionalų gausumą ir pajėgumą, šis santykis gali būti net didesnis. Tūkstantinė gi žymima tais pačiais skaitmenimis, ir garbė užtarnaujama tokia pati.

Linkėtina, kad kultūrinių dirvonių puoselėtojai pasvarstytų, kaip išlyginti šį infliacijos sukurtą ekonominį vingį tarp rašytojo ir mecenato.

Kazys Skaisgirys

LIETUVISKŲJŲ ŠIAUDINUKŲ KURSAS BALZEKO LIETUVIŲ KULTŪROS MUZIEJUJE CHICAGOJE

Kalėdų laikotarpiui artėjant, šio muziejaus patalpose organizuojamas šiaudinių, lietuviškųjų Kalėdų eglutės papuošalų pasigaminimo kursas. Pamokos vyks

pirmuosius keturis lapkričio mėnesio penktadienius nuo 7:30 val. vak. iki 9 val. vak. Kursų dalyviai įmoka \$2.50 už mokymai parūpintą medžiagą. Registruojantis skambinti muziejui nuo 8:30

val. ryto iki 4:30 val. popiet šiuo telefonu: 847-2441.

MIRE RASYTOJA NOLAN

Jeannette Cover Nolan, 50 knygų autorė, mirė Indianapoly, sulaukusi 78 m. amžiaus.

Nuo 1914 Metų

Midland Savings apta nauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkės. Deklamame jums už mūsų parodytą pasitikėjimą.

Mes norėtum būti jums naudingi ir reikieje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogas, President

5 ¼ %

All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

7 ½ %

4 Years Savings Certificates Minimum \$5,000.

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE CHICAGO, ILLINOIS 60632 PHONE: 254-4478

Laidotuvių Direktorai

MAŽEIKA & EVANS

6345 SOUTH WESTERN AVENUE

TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS MASINOMS VIETA

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

E U D E I K I S

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID Laidotuvių Direktorai

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS

4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741

P E T K U S

MARQUETTE FUNERAL HOME

— TEVAS IR SONUS —

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

2533 West 71st St. — Telef. GRovehill 6-2345-4
1410 S. 50th Ave., Cicero TŌwnhall 3-2108-09

AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LĀIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS.
2314 W. 25th PLACE Tel. VIrginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS
3334 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

STANDARD FEDERAL... FINANCIAL FRIEND OF THE FAMILY

7 ½% CERTIFICATE ACCOUNTS* \$5,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.90% on interest accumulated for 1 yr.

7% CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.35% on interest accumulated for 1 yr.

6 ¾% CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 30 Month Maturity YIELD INCREASES TO 7.05% on interest accumulated for 1 yr.

6 ½% CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 1 Year Maturity YIELD INCREASES TO 6.81% on interest accumulated for 1 yr.

5 ¾% CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 90 Day Maturity YIELD INCREASES TO 6.00% on interest accumulated for 1 yr.

5 ¼% PASSBOOK SAVINGS Interest Paid to Date of Withdrawal YIELD INCREASES TO 5.30% on interest accumulated for 1 yr.

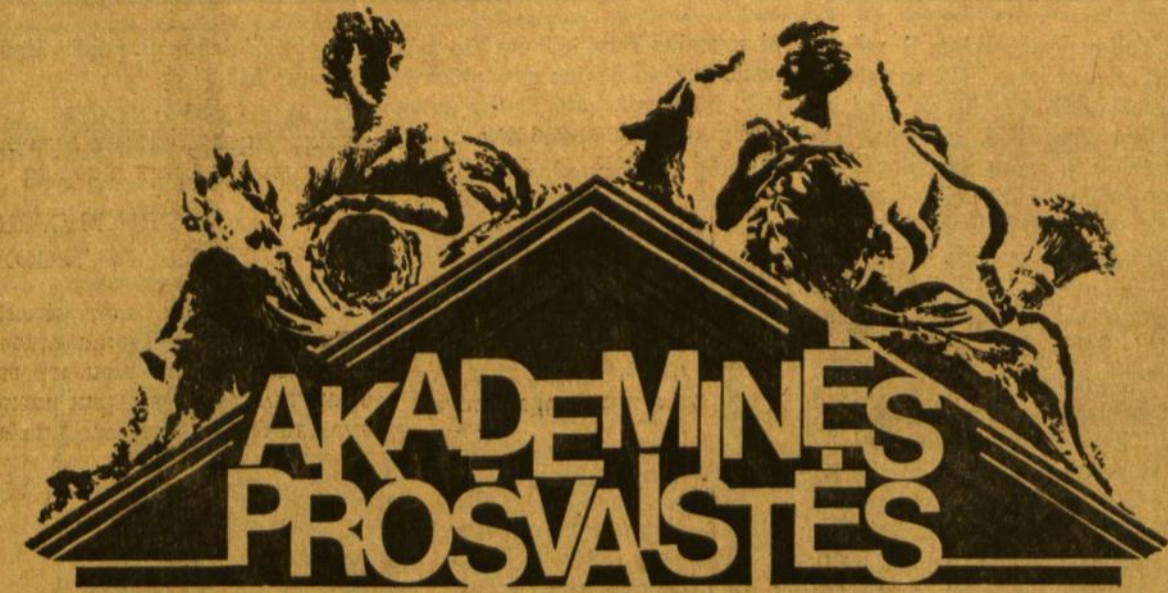
*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

STANDARD FEDERAL SAVINGS

4192 Archer Avenue (at Sacramento) Chicago, Illinois 60632 — 847-1140

Member Federal Savings and Loan Insurance Corporation

Celebrating our 65th year Assets over \$200,000,000.00 Reserves over \$18,000,000.00

RED. EMILJA PAKŠTAITĖ, 2801 W. 38TH ST., CHICAGO, ILL. 60652. Tel. (312) 927-3090

AR KINTANTI LSS?

Viename linksname pobūvyje teko nugirsti komentarą, kad mūsų organizacijos tėra lietuviškos "sororitės" ir "fraternitės", kitaip sakant, socialiniai klubai, kuriuos ateinama ieškoti nemokamų pramogų, mat, kartais kavute ir pyragaičiais tenai kas nors pavaišna. Jei pašaliniai stebėtojai susidaro toks vaizdas, tai mūsų organizacijų vadams yra kuo susirūpinti.

Organizacija negali būti beveidė. Jos vadai ir nariai turi būti įsitikinę, pasiruošę savo idėjas parodyti visuomenei ir joje reikštis su tam tikru organizaciniu atspalviu. Savaimė aišku, kad Santaros-Sviesos ir neolituanių tikslai ar veikimo metodai skiriasi, bet tie įvairumai ir įiems ir mūsų visuomenei reikalingi ir sveiki. Gailla, tačiau, kad mes tas organizacijas pažįstame tik iš jų renginių ir suvažiavimų, o ne per jų narius, kurie visuomenėje veiktų, vedini savo organizacinių idėjų.

Vadai ne tam parenkami, kad suparalyžuotų, sumonopolizuotų veiklą, bet kad įneštų šviežumo ir entuziazmo darbui ir idėjų vykdymui. Vadovavimui netinka žmonės, kurie populiarina orga-

nizaciją, o ne jos idėjas. Nariai neturi būti pramonės pašigarsinimui. Geriau tyliai įgyvendint pasiūlytas idėjas nei išsipopuliarinti ir prarast organizacijos charakterį.

Pagaliau, turim pripažinti, kad ne visi vienodai galvoja. Ir tai yra kiekvieno asmens teisė ir

veiklos aktyvas. Visiems yra vietos ir darbo veikloje, kurioje ieškoma idėjinės gyvasties.

Ar nebūtų naudinga pasvarstyti, koks galėtų būti skautiškas ar ateitininkiškas įnašas artėjantiems jaunimo kongresui ar panašiam bendram jaunimo renginiui?

Juk per organizacijas visi nariai sukrauna idėjinius turtus bendram tikslui — lietuviybės išlaikymui.

E. P.

Akad. skautų sąjūdžio jubiliejinėje stovykloje, įvykusioje š. m. rugp. 26 d. — rugpjūčio 2 d. Dalmavoje, mažuose būreliuose pravedamos diskusijos lietuviškos išlaikymo klausimu. Nuotr. K. Sragausko

NAUDINGA PASVARSTYTI SUVAŽIAVIMO TEMA — VIENYBĖ

Šiaurės Amerikos Lietuvių studentų sąjungos suvažiavime, kuris įvyks 1974 metais, lapkričio mėn. 28-30 d. Toronte, Kanadoje, bus diskutuojama lietuvių studentų klubų (LSK) apsiungimas į vieną stiprią organizaciją — ŠALSS.

Vietovių klubai išrinkti ŠALSS Centro organą (C. O.), kuris:

1. rūpintųsi tarpklubiniais ryšiais,
2. reprezentuotų visus studentų klubus Šiaurės Amerikoje,
3. padėtų atskiriems klubams finansais ir informacija.

Labai svarbu, kad 1974 m. suvažiavime dalyvautų visų egzistuojančių studentų klubų pirmininkai arba jų atstovai, nes bus stengiamasi sudaryti stiprią ŠALSS Sąjungą, prie kurios studentų klubai tiesiogiai priklausytų. Į suvažiavimą taip pat kviečiami individai iš vietovių, kuriose dar nėra susiorganizavę studentų būrelis, bet yra galimybė įsteigti studentų klubą.

KODĖL APSIJUNGIMAS YRA REIKALINGAS?

Studentų klubai dažnai išnyksta dėl įvairių priežasčių: finansinės problemos, klubai apsiriboja pasilinksminimais, baliiais. Stinga ryšių tarp studentų klubų — nėra kaip pasidalinti idėjomis, patarimais.

Komunikacija per centrinę organą gali klubams padėti, ypač jei štas organas palaiko kontaktą ne vien tik su studentų klubais, bet ir su kitomis organizacijomis.

Jei klubui trūksta ko nors, C. O. stengtųsi nurodyti kur tai galima gauti. Jeigu įvyktų lietuvių bendruomenėje koks nors svarbus įvykis, C. O. visiems klubams išsiųstų informaciją.

Daugely vietovių nariams trūksta lietuviško studentiško entuziazmo. Mažas būrelis lietuvių studentų dažnai nė nejaucia, kad jie yra reikšmingas vienetas. C. O., užmegzdamas glaudžius ryšius tarp klubų, suveda kolegas iš įvairių vietovių, kurie turi panašias problemas ir gali vieni kitiems padėti.

Lietuviai studentai neturi našaus balso, kai atsiranda svarbesni klausimai lietuvių visuomenėje. C. O., kuris yra skyrių išrinktas, galėtų reprezentuoti visus lietuvius studentus, svarbesniems reikalams iškilus; skyriai galėtų pareikšti savo žodį visuomenėje per C. O.

Jeigu apsiungimas įvyks, C. O. stengsis padėti įsteigti ir naujus skyrius. Tam tikslui, atstovai iš visur yra kviečiami dalyvauti 1974 metų studentų suvažiavime. Nauji klubai gautų konstitucijos planą, informacinę ir finansinę pagalbą.

ŠALSS C. O. nebūtų įsakinėjantis, viršaujantis organas. Jeigu klubai sutiks su apsiungimu, C. O. bus atsakingas skyriams — klubams. C. O., būdamas skyriams atsakingas, negalėtų sušlubuoti. C. O. padeda — tarpininkauja. Taip dirbant, studentija galės išlaikyti veiklos tąsą.

PRAKTIŠKAI — KAIP?
1. Klubai formaliai įsijungia į ŠALSS, pasidarydami tos organi-

zacijos skyriais. Tuo klubai mažai ką praras, bet daug laimės.

2. Visi skyrių nariai, kurie priklauso prie ŠALSS, gauna laikraštėlį "ASIS", ir turi balsą nustatyti centro organo metinį

planą. Individai, kurie nepriklauso klubui (klubas universitete neegzistuoja) gali prisirašyti į ŠALSS tiesiog per centro organą.

3. Skyriai vietovėse tvarkosi savarankiškai ir veikia, vykdydami savo narių nutarimus. Bus prašoma ruošti ir dalyvauti, jei klubas sutiks, bendruose rengimuose, pvz.: Jeigu C. O. patartų ruošti demonstracijas ar Vasario 16 minėjimus, skyriai galėtų vienu laiku suorganizuoti šiuos įvykius savo vietovėse. Taip veikiant, susidaro didesnė įspūdis. C. O. gali rekomenduoti specifinius darbus skyriams, bet skyriai gali reikalauti iš C. O. vienokios ar kitokios reprezentacijos ar pagalbos.

4. Centro organas išrenkamas per metinį suvažiavimą. Kandidatai būtų iš anksto paskelbti. Tie, kurie negalėtų atvykti į suvažiavimą, galėtų balsuoti korespondenciniu būdu.

5. ŠALSS C. O. veikla ir rezoliucijos yra nustatomos metiniam suvažiavime. Siūlymai bus išspausdinti iš anksto ir išsiunčiami skyriams. C. O. reprezentuotų studentų klubus visuomenėje ir dirbtų, vykdydami suvažiavimo nutarimus.

6. C. O. leidžia "ASI" ir korespondenciniu bei asmeniniu būdu palaiko ryšius skyrių tarpe. C. O. kaip galima greičiau stengiasi painformuoti skyrius apie svarbesnius įvykius. C. O. spaudoje informuoja visuomenę apie veiklos eigą ir reiškia savo nuomonę įvairiais lietuvių visuomenės klausimais.

7. Centro organo darbas, būdamas platus, daug kainuos. Finansinės detalės bus nutartos suvažiavime.

8. Po 1974 suvažiavimo, priėmus planą, būtų paskirtas komitetas, kuris surašytų konstituciją, vadovaudamasis suvažiavimo nutarimais. Laikotarpis tarp suvažiavimo ir konstitucijos surašymo skyrių ir C. O. veikla prasidėtų kaip nutarta suvažiavime. Konstitucija turėtų būti paruošta prieš 1975 metų suvažiavimą.

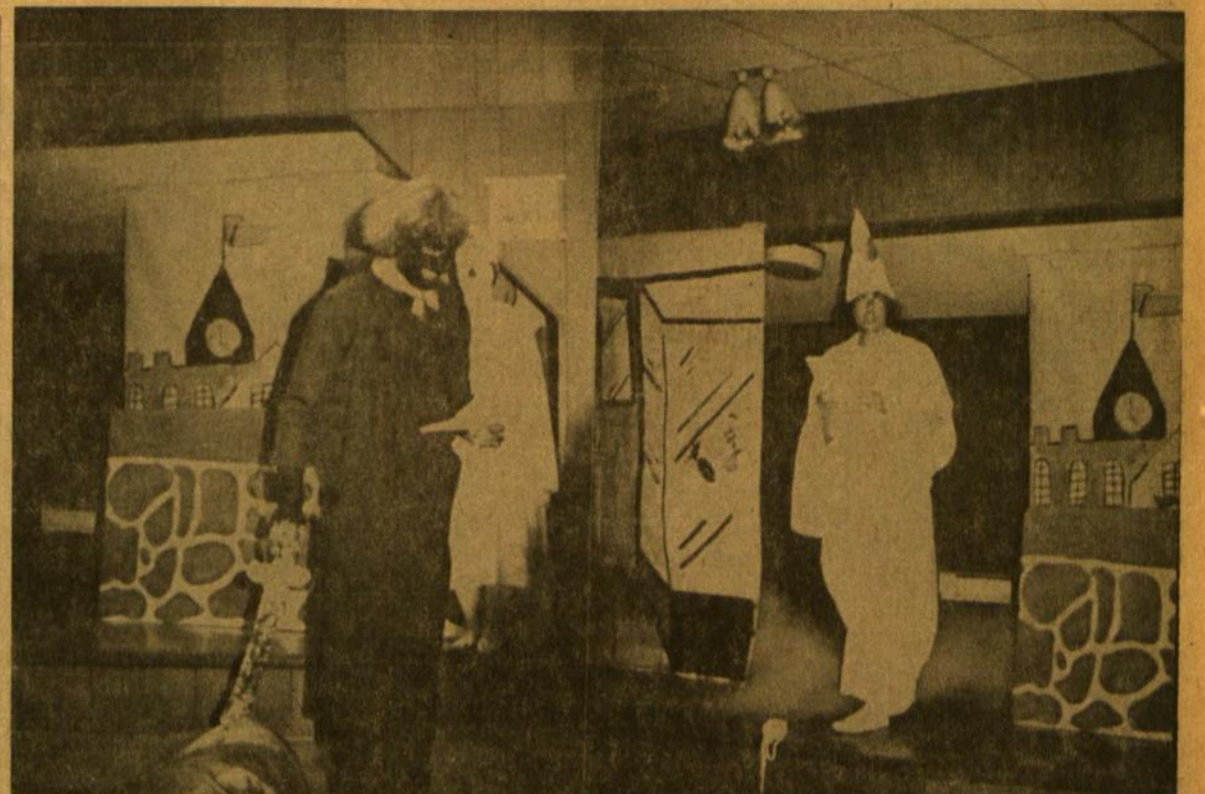
PRIEŠ SUVAŽIAVIMĄ

Visi lietuviai studentai turėtų rimtai apgalvoti unifikacijos siūlymą. Šis siūlymas turėtų būti pristatytas visiems studentų klubų nariams. Raginama susirinkimuose prarasti diskusijas šiuo klausimu ir atvykti į suvažiavimą

Rudenio saulėje...

Nuotrauka Vytauto Maziūno

Praėjusios vasaros ateitininkų studentų stovyklą prisimenant. Zvilgsnis į Lino Kojello sukurtą ir stovykloje pastatytą operetę "Juodaila". Iš kairės į dešinę: Jonas Juozavičius — Juodaila, už jo Zvilė Kilorytė — Statula, o dešiniau pats autorius — Linas Kojelis raganius Siplaudylos rolėje. Nuotr. Vyto Kazlausko

JUDAM, KRUTAMI!

Skautų akademikų jubiliejus

Akademinių skautų sąjūdžio 50 metų jubiliejus minėjimo iškilminga akademija vyks šiaurės dienomis (spalio 19 d.), 7 val. 30 min vak. Chicagoje, Jaunimo centro didžiojoje salėje. Programoje: dr. inž. Jurgio Gimbuto paskaita. Vakarinę programą išpildo sol. Dana Stankaitytė ir muz. Alvydas Vasaitis. Visuomenė yra kviečiama dalyvauti.

Akademinio skautų sąjūdžio jubiliejinį metų Metinės šventės balius įvyks š. m. spalio 26 d., Saber Room, 8900 West 95th Street, Hickory Hills. Pradžią: 6 val. 30 min. vak. Meninė balius programos dalį atliks Antras Kaimas. Bilietai gaunami pas visus Chicago skyriaus valdybos narius. Bilietų kaina: 10.50 dol. studentams, 12.50 dol. dirbantiems (įskaitant vakariene ir gerimus). Konstitucija turėtų būti paruošta prieš 1975 metų suvažiavimą.

su konkrečiais pasiūlymais ir idėjomis.

Idėjų laukiama iš visų kolegų. Laiškus siųskite adresu:

ŠALSS UNIFIKACIJA
c/c Antanas Šleika
22 Langside Ave.
Weston, Ontario
Canada M9N 3E3

Svarbu, kad kiek galima daugiau studentų atvyktų į suvažiavimą paskaitų išklausti, susipažinti, pasilinksinti ir svarbiausia, nutarti lietuvių studentų klubų ir ŠALSS ateitį, diskutuojant apsiungimo klausimą.

Studentų ateitininkų metinis suvažiavimas

Studentų ateitininkų sąjungos metinis suvažiavimas įvyks š. m. spalio 11-12 d. Toronte, Kanadoje. Programoje dalyvauti neturėtų būti. Programoje dalyvauti neturėtų būti. Programoje dalyvauti neturėtų būti.

Lietuvių studentų sąjungos suvažiavimas

Šiaurės Amerikos Lietuvių studentų sąjungos (ŠALSS) suvažiavimas įvyks lapkričio 28-30 dienomis Toronte, Royal York viešbutyje. Doktorė Ilona Maziliauskienė sutiko skaityti paskaitą. Laukiama atsakymų iš kitų paskaitininkų. Ketvirtadienį — lapkričio 28 d. bus susipažinimo vakaras, penktadienį jaunimo šokiai, šeštadienį iškilmingas balius. Baliaus programoje A. Baronas skaitys poeziją. Toronto miesto burmistras Crombie sutiko dalyvauti. Trijų dienų programa — registracija, paskaitos ir vakarinės programos ka'nuos 20 dol. Smulkesnės informacijos bus skelbiamos spaudoje ir žiniaraščiuose.

Naujos valdžios

Chicago studentų ateitininkų draugovė išsirinko naują valdybą 1974-75 metams spalio 12 d. susirinkime. Pirmininkas: Saulius Kuprys. Kiti valdybos nariai (Giedrė Čepaitytė, Saulius Girnius, Antanas Razma ir Linas Rimkus) dar nepasiskirstė pareigomis.

Akademičių skaučių draugovė (ASD) Chicago skyrius išsirinko naują valdybą. 1974-75 metų kadencijai išrinktos Danguolė Kviklytė — pirm., Audronė Miglinaitė ir Vilija Eivaitė.

Korp. Vyties nauja Chicago

skyriaus valdybą sudaro Tomas Remys — pirm., Gintaras Butėnas, Algis Tamošiūnas ir Mindaugas Griauzdė.

MINTYS KALBETOJAMS, LAIKRAŠTININKAMS, MOKYTOJAMS

Rinktinių minčių knyga "Living Quotations for Christians" neseniai šiemet yra išleista Harper & Row leidyklos New Yorke (290 psl., kaina 7 dol. 95 ct.). Ją paruošė Sherwood Eliot Wirt ir Beckstrom. Knygoje telpa apie 3500 citatų, suskirstytų į 350 skyrelių, sudėtųjų pagal pavadinimų alfabetą. Gale yra dar du rašiniai sąrašai: autorių ir dalykų. Taigi, knygos panaudojimas yra labai patogus. Abudu knygos redaktoriai yra "Decision" žurnalo redaktoriai, taigi gerai pažįsta spaudos reikalavimus.

Citatos surinktos iš rašytojų, mintytojų, iš pirmųjų valstybininkų kalbų, vis parenkant naujesnius dalykus. Vien panaudotų veikalų sąrašas sudaro keliolika puslapių. Šiltą žodį apie šį leidinį įžangoje taria George Washington universiteto Menų ir mokslo kolegijos dekanas, anglų literatūros profesorius C. D. Linton.

Knygoje randame tokių perspėjimų, kaip P. T. Forsyth: "Galima būti aktyviu Kristaus tarnyboje ir užmiršti jį mylėti..." Arba: "Per daug saulėtumo gyvenime gali atnešti tyrlaukius" (J. G. White); "Mes susilaukiame mašynų, kurios dirba kaip žmonės, ir — žmonių, kurie reikšiasi kaip mašinos" (E. Fromm).

Veikalas netik naudingas, ruošiant paskaitą, straipsnį, bet ir šiaip įdomus pasiskaityti, nes parinkti gabalėliai su koncentruota mintimi ir, daugiausia, išreikšti stilingai. J. Pr.

MARC CHAGALLO PIESINIŲ PARODA CHICAGOS MENO INSTITUTE

Ryšium su dabar Chicagoje atidengta First National Plazoje milžiniška Marc Chagallo mozaika Meno institute surengta šio garsaus, 87 metų dailininko piešinių ir šiaip grafikos darbų paroda Pats dailininkas šios mozaikos baiginių darbų ir jos atidengimo proga iš nuolatinės savo gyvenamosios vietos Paryžiaus buvo atvykęs į Chicago.

LIETUVISKO ELEMENTORIAUS KŪRĖJAS

Spaudos draudimo metu net 20 laidų susilaukė "Lamentorius lietuviškas", kurio autorius buvo kun. Motiejus Brundza. Šiemet sueina 150 metų nuo jo gimimo. Mirė būdamas 45 metų amž. Mokėsi Seinų seminarijoje, vikaravo Griškabūdyje, Vilkaivišky, Pilviškiuose, Prienuose, buvo Plutiškių administratorius. Išleido religinio turinio raštų.

Lietuviai, dalyvaujant Baltų teatro projekto konferencijoje Southern Illinois universitete, Carbondale. Iš kairės į dešinę: Algirdas Landsbergis, iš Fairleigh Dickinson universiteto; Eglė Juodvalkytė, siekianti magistro laipsnio teatro srityje Southern Illinois universitete; ir Rimvydas Šilbajoris iš Ohio State universiteto.